

BREZİLYA ÜLKE REHBERİ

1. GENEL BİLGİLER

A) Coğrafi Konum

Brezilya Federal Cumhuriyeti, Güney Amerika'nın en büyük ve en kalabalık ülkesidir. Latin Amerika'nın %47,7'sini kaplayan Brezilya, Ekvador ve Şili haricinde Güney Amerika ülkelerinin hepsi ile sınır komşusudur. Komşuları ile 12.000 km'lik sınıra sahip olan Brezilya güneybatıda Arjantin ve Paraguay, batıda Bolivya ve Peru, kuzeybatıda Kolombiya ve kuzeyde ise Venezuela, Guyana, Surinam ve Fransız Guyanası'nın komşusudur.

B) Siyasi ve İdari Yapı

Anayasaya göre, Brezilya federal bir cumhuriyet altındaki bir ülkedir ve federal, eyalet, belediye yönetimi ve özerk federal bölge olmak üzere dört siyasi birim temelinde oluşturulmuştur. Brezilya hükûmeti yasama, yürütme ve yargı olmak üzere 3 organa ayrılmıştır. Bu birimlerin faaliyetleri birbirinden bağımsız olarak gerçekleşir ve eş zamanlı olarak kontrol edilir ve buna göre dengelenir. Yürütme ve yasama organları dört siyasi birimin tamamında örgütlenirken, yargı organı yalnızca Federal ve Eyalet düzeylerinde örgütlenmiştir.

Yürütme organı ile ilgili olarak, devlet başkanı 4 yıllık bir görev süresi ile Brezilya Devlet Başkanı olup en fazla 2 dönem görev yapmasına izin verilir. Bu ülkenin şu anki görevdeki devlet başkanı, 2022'de seçilen Luiz Inácio Lula da Silva'dır.

Yasama organı ile ilgili olarak, Brezilya Ulusal Kongresi, Federal Senato ve Temsilciler Meclisi'nden oluşan çift meclisli bir yapıya sahiptir. Brezilya Federal Senatosu 81 sandalyeden oluşur, her biri 26 eyalete ve federal bölgeye eşit olarak dağıtılmış 3 sandalyeden oluşur ve 8 yıllık bir görev süresine sahiptir. Temsilciler Meclisi, dört yıllığına seçilen ve eyaletler tarafından orantılı olarak dağıtılan toplam 513 sandalyeye sahiptir.

C) Nüfus ve İstihdam

Dünyanın en kalabalık altıncı ülkesi olan Brezilya'nın 2021 yılı itibarıyla nüfusu yaklaşık olarak 213.317.639'dur. Nüfusu 1 milyonun üzerinde on üç şehri olan Brezilya'nın en büyük şehirleri São Paulo (12,1 milyon) ve Rio de Janeiro'dur (6,6 milyon).

2022 yılı itibarıyla ülkedeki çalışan sayısı 100,2 milyon olup, işsizlik oranı % 9,3'tür.

D) Doğal Kaynaklar ve Çevre

Brezilya, Rusya, Kanada, ABD ve Çin'in hemen arkasında, bölgelere göre dünyanın beşinci büyük ülkesidir. Brezilya ayrıca Atlantik Okyanusu'na kıyısı olan 7367 km uzunluğunda bir sahil şeridine sahiptir.

Topografya açısından Brezilya, dünyadaki en fazla nehir sistemine sahip ülkelerden biridir. Ülkenin toplam 8 büyük havzası vardır, nehirlerin suları bu havzalardan geçerek Atlantik Okyanusu'na akar. Amazon Nehri, su hacmine göre dünyanın en büyük nehri ve dünyanın en uzun ikinci nehridir.

Brezilya, dünyadaki en yüksek biyolojik çeşitliliğe sahip ülkedir. Bitkiler açısından, Brezilya'da 55.000'den fazla tür keşfedilmiş olup, dünyada ilk sırada yer almaktadır ve bunların %30'u Brezilya'ya özgüdür. Bununla birlikte, son yıllarda, ekonomik gelişme ve aşırı nüfus artışı Brezilya'nın doğal çevresini tehdit etmektedir. Hem yasal hem de yasadışı gerçekleşen kereste ve ekilebilir araziler için ormansızlaşma, ülkenin ormanlarının büyük bir bölümünü tahrip etmekte ve çevresel felaketlere neden olmaktadır.

Brezilya madencilik sanayisinin temelleri sömürgecilik dönemine dayanmakta olup söz konusu dönemdeki değerli metal arayışı sonucunda ilk olarak Minas Gerais Eyaleti'nde altın madenciliği ortaya çıkmıştır.

Tarih boyunca, bölge işgalinin artmasıyla jeolojik, metalik maden yatakları ve manganez gibi maddeler keşfedilmeye; demir daha da önem kazanmaya başlamıştır. Bu tür keşifler, Brezilya sanayileşme sürecinin geliştirilmesinde etkili olmuştur.

Halihazırda, 2021 yılı itibarıyla Ulusal Madencilik Ajansı'na kayıtlı aktif araştırma ve madencilik lisansı bulunan 42 metalik madde üreticisi bulunmaktadır. Metalik sınıftaki maddelerin toplam değeri, ülkenin mineral üretiminin %80'ini oluşturmuştur. Söz konusu mineral kaynaklarının %99'unu alüminyum, bakır, krom, kalay, demir, manganez, niyobyum, nikel, altın, vanadyum ve çinko oluşturmaktadır.

2. MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

A) 2022 Yılı Temel Ekonomik Göstergeleri

GSYİH (Cari Fiyatlar -Milyar \$)	1.922
Kişi Başına Düşen GSYİH (\$)	8.260
GSYİH Büyüme Hızı	%2,9
Enflasyon Oranı	%5,79
Para Birimi & Döviz Kuru	Brezilya Reali (BRL) 1 ABD Doları=5,16 Brezilya Reali (yıl ortalaması)
Toplam Uluslararası Rezervler (milyar \$)	331,1
İhracat (Milyar \$)	334,1
İthalat (Milyar \$)	272,6
Ülkeye Giren Yatırım Tutarı (Milyar \$)	90,6
İşsizlik Oranı	%9,3
İş Yapma Kolaylığı Sıralaması	124. sırada (190 ülke arasında)
GSYİH'nin Sektörel Dağılımı	%67,2 ile hizmet sektörü %23,9 ile sanayi sektörü %8,8 ile tarım sektörü
İhracatında İlk On Ürün	1) Soya fasulyesi (%14) 2) Petrol yağları (%13) 3) Demir cevherleri (%8) 4) Ham petrol (%4) 5) Mısır (%4) 6) Donmuş, kemiksiz et (%3) 7) Soya fasulyesi yağı (%3) 8) Şeker kamışı şekeri (%3) 9) Kahve (%2) 10) Odun hamuru (%2)
İthalatında İlk On Ürün	1) Ham petrol (%6) 2) Petrol yağları (%4)

	3) Gübre için potasyum klorür (%3) 4) Hafif yağlar (%3) 5) Bitümenli taşkömürü (%2) 6) Üre (%2) 7) Amonyum dihidrojenortofosfat (%1) 8) Doğal gaz (%1) 9) Elektronik entegre devreler (%1) 10) Turbojetler ve aksamları (%1)
İhracatında Başlıca Ülkeler	ÇHC (%27), ABD (%11), Arjantin (%5), Hollanda (%4) ve İspanya (%3)
İthalatında Başlıca Ülkeler	ÇHC (%22), ABD (%19), Arjantin (%5), Almanya (%5) ve Hindistan (%3)
Başlıca Sanayi Dalları	Tekstil, ayakkabı, kimyasallar, çimento, demir cevheri, çelik ürünleri, motorlu araçlar ve parçaları ve uçak
Başlıca Tarımsal Üretim	Kahve, soya fasulyesi, pirinç, mısır, şeker kamışı, kakao, narenciye, büyükbaş hayvancılık
Madenler ve yeraltı kaynakları	Petrol, alüminyum, bakır, krom, kalay, demir, manganez, niyobyum, nikel, altın, vanadyum ve çinko

Kaynaklar:

<https://www.bcb.gov.br/estatisticas/estatisticasetorexterno/>

<https://www.ibge.gov.br/>

B) 2023 Yılı Tahminleri

Brezilya İstatistik Enstitüsü (IBGE) verilerine göre 2022 yılı döneminde Brezilya ekonomisi %2,9 büyümesine rağmen 2021 yılının aynı dönemine göre %30 küçülmüştür. Ekonomik faaliyetlerdeki yavaşlamanın ve para politikalarının etkisiyle bu küçülmenin 2023 yılı boyunca devam edeceği öngörülmektedir.

IMF tarafından ise Brezilya'daki büyümenin 2023 yılında yavaşlaması ve %1.7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Öte yandan; OECD verilerine göre ekonomik büyümenin 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla %1.2 ve %1.4 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmekte olup; hanehalkı tüketimi, özel yatırımlar ve ihracatın büyümenin arkasındaki faktörler olmaya devam edeceği öngörülmektedir.

IMF tarafından Brezilya'daki enflasyon oranının 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla %4,7 ve %3 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. OECD tarafından ise Brezilya'nın enflasyon oranının 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla %4,7 ve %4 seviyesine gerileyeceği tahmin edilmektedir. Söz konusu beklentinin temel dayanakları olarak uluslararası petrol fiyatlarındaki azalış ile federal vergi oranlarındaki indirim ve muafiyetler gösterilmektedir.

3. BREZİLYA PAZARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

A) Dağıtım Kanalları

Doğrudan dağıtım %61,8'lik oran ile en çok tercih edilen dağıtım kanalıdır. Brezilya, 2021'de dünya çapında doğrudan dağıtımda dünya çapında 7. sırada yer aldı. Brezilyalı şirketler tarafından kullanılan dağıtım kanallarının sadece %31,9'u perakendedir. Benzer şekilde, dağıtımın sadece %20,8'i toptancı aracılığıyla yapılmaktadır.

B) Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Brezilya'da fikri ve sınai mülkiyet hakları, Şubat 1998 tarih ve 9.610 sayılı kanunla düzenlenmekte olup, korunmasından sorumlu yetkili organ, Brezilya Kalkınma, Sanayi,

Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Ulusal Sınai Mülkiyet Enstitüsü'dür (Instituto Nacional da Propriedade Industrial - INPI).

Brezilya ayrıca Dünya Fikri Mülkiyet Hakları Örgütü (WIPO) üyesi olup Fikri Mülkiyet Haklarının Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesi'ni de imzalamıştır.

C) Tüketici Eğilimleri

Yapılan araştırmalar, Brezilyalı tüketicinin hem fiziksel mağazada hem de online ortamda kişiye özel, hızlı ve tutarlı bir hizmet tercih ettiğini göstermektedir. Tüketimde etkili diğer bir faktör ise Brezilyalı tüketicilerin kendilerini özel hissetmeyi sevmesi; hediyeler, indirimler ve ücretsiz numuneler gibi avantajlar beklemesidir. Koronavirüs pandemisi döneminde tüketicilere sunulan ve tüketici davranışlarında en fazla etkili olduğu belirlenen avantajlar, promosyonlar, indirim kuponları, ücretsiz kargo ve hediyeler olmuştur. Brezilyalı tüketiciler tarafından 2021 yılında satın alınan ürünler arasında kozmetikler ve kişisel bakım ürünleri (%52), giyim ve aksesuarlar (%22), yiyecek ve içecek (%4) ve kitap, sesli görüntü ve oyuncaklar (%3) başta gelmektedir.

4. BREZİLYA DIŞ TİCARETİ

A) Genel Durum

Brezilya, Arjantin, Uruguay ve Paraguay ile birlikte Güney Ortak Pazarı'nın (MERCOSUR) üyeleri arasında bulunmakta olup, MERCOSUR, Brezilya'nın dış ticaret politikalarını şekillendirmede önemli rol oynamaktadır.

MERCOSUR, 1991 yılında Asuncion Antlaşması çerçevesinde kurulmuş, üyeler arasında ticaretin serbestleştirilmesine yönelik bir dizi kademeli ve otomatik tarife indirimlerini içeren bir program yürürlüğe koyulmuştur.

Mercosur'un ayrıca, Kolombiya, Mısır, İsrail, Peru, Bolivya ve Şili ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) bulunmakta olup, Avrupa Birliği (AB) ile 28 Haziran 2019 tarihinde ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ile 23 Ağustos 2019 tarihinde STA imzalanmış ancak henüz yürürlüğe girmemiştir.

Öte yandan Brezilya, Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) üyedir. Ayrıca DTÖ mekanizmalarını en etkin ve aktif kullanan ülkelerden biridir. Gümrük tarife yapısı Armonize Sistem'dir (HS-Harmonized Commodity Coding-Description System).

B) İhracat

2022 yılında 334,1 milyar USD ihracat gerçekleştiren Brezilya'nın başlıca ihraç kalemleri arasında soya fasulyesi, petrol yağları, demir cevherleri, ham petrol, mısır, donmuş kemiksiz et, soya fasulyesi yağı, şeker kamışı şekeri, kahve ve odun hamuru mevcuttur. İhracatında başlıca ülkeler ise sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Hollanda ve İspanya'dır.

C) İthalat

2022 yılında 272,6 milyar USD ithalat gerçekleştiren Brezilya'nın başlıca ithalat kalemleri arasında ham petrol, petrol yağları, gübre için potasyum klorür, hafif yağlar, bitümenli taşkömürü, üre, amonyum dihidrojenortofosfat, doğal gaz, elektronik entegre devreler, turbojetler ve aksamaları mevcuttur. İthalatında başlıca ülkeler ise sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Almanya ve Hindistan'dır.

5. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı (İhracat-ithalat Rejimi)

İhracat Rejimi

Brezilya’da ihracatı teşvik politikaları özellikle 1970’li yıllarda etkinlik kazanmaya başlamıştır. Devlet, ihraç ürünleri listesini çeŐitlendirmek amacıyla vergi ve kredi avantajları sağlayarak sanayi ürünleri ile katma değeri yüksek malların ihracatını teşvik etmeye çalıŐmıŐ, ancak 1980’li yıllarda yaŐanan ekonomik kriz ve bunun sonucu kaynaklardaki azalmayla beraber, bu uygulamalardan vazgeçilmiŐtir.

Bununla beraber, Brezilya hükümeti ihracata yönelik üretimi teşvik etmek amacıyla çeşitli vergi ve tarife teşvikleri sunmaktadır. İhracata yönelik mal üretiminde kullanılacak ekipman ve malzemenin ithalatında vergi muafiyetleri söz konusudur. Ayrıca, mamul madde ihracatı ile ilgili mal ve hizmetlere ve sanayi mallarına katma değer vergisi muafiyeti sağlanmakta, ihracat için yapılan işlemlerde vergi muafiyeti uygulanmaktadır.

Bunun yanı sıra, ihraç mallarının üretimi için Brezilya’ya yeni yatırım, teknolojik yenilik ve istihdam sağlayacak firmaları hedefleyen İhracat İşleme Bölgeleri (EPZ) bulunmaktadır. Endüstriyel serbest ticaret bölgeleri olan bu bölgelerdeki şirketlere birtakım vergi muafiyetleri sağlanmaktadır (Örneğin, üretimde kullanılan mal ve hizmetlerin satın alınmasında sosyal entegrasyon programı fonu (PIS), sosyal güvenlik finansmanına katkı fonu (COFINS), sanayileŐmiŐ ürün vergisi (IPI) alınmamaktadır.) Söz konusu firmalardan ise üretimlerinin en az %80’ini ihraç etmeleri beklenmektedir. Bahse konu EPZ’ler 2022 yılı itibariyle 14 eyalette yer almaktadır.

Öte yandan, dış ticaretin canlandırılması için 1991’de ihracatın finansmanının sağlanmasına yönelik PROEX adlı bir program uygulanmaya başlanmıŐtır. Bu program dahilinde getirilen uygulamalarla, mamul ve hammadde ihracatı vergiden muaf tutulmuŐ, ihracatın finansmanı için kullanılan hükümet fonları piyasa oranlarından değil, daha düşük oranlarla faizlendirilmiŐtir. Ayrıca, Merkez Bankası ile ilgili işlemler basitleŐtirilerek, ihracatçıların eğitimi ve desteklenmesine yönelik bir program uygulamaya konulmuŐtur.

Ekim 2007 tarihinde, 11529 sayılı kanunla, ihracatçılara vergi kolaylıkları sağlayan çeşitli önlemler, düzenlemeler yapılmıŐtır. Tekstil, mobilya, yarı değerli taşlar, ağaç işleme, deri işleme ve deri konfeksiyon, ayakkabı, ağır sanayi makineleri ve tarım makineleri, otomotiv, oto yedek parçaları sektörlerine yeni destekler saėlanmıŐtır.

Ticaret ve Yatırımı GeliŐtirme Ajansı APEX, 2003 yılında dönüşüm geçirerek, bağımsız bir kurum haline gelmiş ve tanıtım konusunda çalıŐmalarını yoğunlaŐtırmıŐtır. Alım heyetleri, fuarlar, kümelenme (cluster) projeleri gibi faaliyetler ile küçük ve orta ölçekli firmaları desteklemektedir. APEX’in ihracatçıları desteklediği temel ihraç ürünleri ve sektörler; moda, tekstil, ayakkabı, kozmetik, pırlanta, gıda ve içecek, tarımsal sanayi, makine, inşaat, tıp ve diŐçilik ekipmanları ve eğlence sektörüdür.

2015-2018 yılları arasında Brezilya Dış Ticaret Bakanlığı’nca İhracat Ulusal Planı (PNE) geliŐtirilmiŐ, bu çerçevede ekonomik büyümenin yeniden başlatılması, ihracatın çeşitlendirilmesi ve ihracatta teknolojik yoğunluğun ve katma değerin artırılması hedeflenmiŐtir. 2019 yılında söz konusu program İhracatçı Kültürü Ulusal Programı’na (PNCE) evrilmiŐ, bu politika ile kamunun yanı sıra çeşitli özel kuruluşların da yer aldığı bir destek ağı kurulmuş, ülkede ihracat kültürünün yaygınlaŐtırılması ve Brezilyalı ihracatçıların güçlendirilmesi amaçlanmıŐtır.

Ülkede ayrıca, orta ve küçük ölçekli işletmeleri desteklemek için hem federal hem eyalet düzeyinde çeşitli projeler bulunmaktadır. Ocak 2020 tarihinde São Paulo Ticaret Odası ve São Paulo Yatırım Ajansı ortaklığında, São Paulo Eyaleti’ndeki küçük ve orta ölçekli

firmaların rekabetçiliğinin artırılması ve ihracat yapmalarının kolaylaştırılması için Exporta SP isimli yeni bir proje başlatmıştır.

Yabancı pazarlara girişte ayrıca, Brezilya'da ihracat ve ithalatın finansmanını sağlayan Brezilya Ekonomik Kalkınma Bankası (BNDES) tarafından yenilikçi firmalara kısa, uzun, orta vadeli krediler şeklinde ihracat teşvik kredileri verilmektedir. BNDES, temel olarak Brezilya'nın sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak için finansman sağlanması amacıyla kurulmuştur. Bankanın görevleri genel olarak, özel sektörün teşvik edilmesini amaçlayan faaliyetlerde bulunmak, ulusal çıkarlar için önemli olarak nitelendirilebilecek olan teşebbüslere ilişkin mali projeleri, programları ve faaliyetleri desteklemek, ihracatın finansmanı, teknolojik yenilik, sürdürülebilir sosyo-çevresel gelişme ve kamu yönetiminin modernizasyonu için destek sağlamak olarak sayılabilir. Banka, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden, uluslararası şirketlere kadar kamu ya da özel her büyüklükteki şirkete, bütün sektörlerde çeşitli finansman hizmetleri vermektedir.

İthalat Rejimi

Firmalar tarafından ithalatına izin olmayan ürünler; Brezilya'da üretilen ve yurtdışında münhasır satışa yönelik sigara ve içecekler, menşe ülkesinde pazarlanmayan markalı sigaralar, ateşli silahların sahteleri, uygun bir lisans olmadığı sürece vahşi hayvanlar, uygun lisans olmadığı sürece süs veya tarım amaçlı su hayvanları, sahte ve korsan ürünler, genetiği değiştirilmiş organizmalar içeren ürünler, pestisitler ve bileşenleri, kamu ahlak, gelenek, sağlık veya düzenine zarar verecek ürünler, narkotik maddelerdir.

İzne tabi olan ürünler; ilaçlar, kozmetik ürünler, ateşli silahlar, oyuncaklar, hayvansal ürünler, tohum ve fidanlar, tarımsal ürünlerdir. Özel kurallara tabi ürünler ise kullanılmış ürünler ve hurda şeklinde belirlenmiştir.

1. Yasal durum

İthalat ve ihracat yapmak isteyen girişimcinin ilk adımı, şirketinin doğru bir şekilde kurulduğundan, yasallaştırıldığından ve ithalat/ ihracat işlemi yapması için gerekli olan şartlara sahip olduğundan emin olmaktır. Bu nedenle, şirketin yasal bir engeli bulunmayan bir vergi numarası olmalı ve ithalat ve ihracat faaliyetlerinin şirketin kuruluş amacına dahil edilmesi gerekmektedir (Örnek şirket ismi: BK Importação e Exportação Eireli).

2. SISCOMEX sistemine kayıt (RADAR)

Entegre Dış Ticaret Sistemi (Siscomex), Brezilya dış ticaretinin devlet kontrolünde gerçekleştirildiği bilgisayar ortamındaki kayıt sistemidir. Tek bir bilgi akışının benimsenmesini sağlayan, paralel kontrolleri ortadan kaldıran ve işlemlerde yer alan belgelerin hacmini önemli ölçüde azaltan ve işlemleri kolaylaştıran bir araçtır.

Siscomex, döviz işlemleri dahil tüm dış ticaret yönetim birimlerinin faaliyetlerinin, ihracat ve ithalat sürecinin çeşitli aşamalarının izlenmesine, yönlendirilmesine ve kontrol edilmesine olanak sağlayan entegre bir sistemdir.

Şirket kurulduktan ve yasallaştırdıktan sonra, her bir şahıs veya tüzel kişinin, RADAR lisansı (veya şifresi) olarak da bilinen Siscomex'i kullanma iznini almak için bir Vergi İdaresi (Receita Federal) birimine başvurması gerekir.

2.1 SISCOMEX (RADAR) KAYDI ÇEŞİTLERİ

Siscomex'te kayıt kurumsal ve bireysel olmak üzere ikiye ayrılır. Kurumsal versiyon ekspres, sınırlı ve sınırsız olmak üzere 3 alt segmente bölünmüştür.

2.1.1 Bireysel Radar Kaydı

Bireysel RADAR, esnaf, sanatçılar, çiftçiler ve benzerleri gibi ithalatçıların kendi tüketimleri için ve profesyonel faaliyetlerini ve kişisel koleksiyonlarını yürütmeleri için ithalat yapmalarına olanak sağlar.

2.1.2 Kurumsal Radar Kaydı

2.1.2.1 Express Radar Kaydı

Bu sınıfa giren ithalatçılar şunlardır:

- Halka açık şirketler;
- Kamu şirketleri veya karma sermayeli şirketler;
- Doğrudan kamu idareleri, belediyeler ve kamu vakıfları, özerk kamu kurumları, uluslararası örgütler ve diğer uluslararası kuruluşlar;
- Her altı aylık dönemde, değeri 50.000 ABD Dolarının altında sınırsız miktar ve değerde ithalat yapmak isteyen şirketler.

2.1.2.2 Sınırlı Radar Kaydı

Sınırlı RADAR modeli için uygun olan şirketler, her altı aylık dönemde 150.000 ABD Dolarına kadar ithalat yapabilmektedir. Bu şirketlerin tahmini finansal kapasiteleri 50.000 ve 150.000 ABD Doları arasındadır.

2.1.2.3 Sınırsız Radar Kaydı

Tahmini finansal kapasitesi 150.000 ABD Doları sınırının üzerinde olan şirketler sınırsız radar ile ithalat yapabilmektedir.

3. İthalat Lisansı

İthalatı yapılacak ürün için İthalat Lisansı (Licenciamento de Importação) alınması gerekebilir. İthalat amaçlanan ürün için lisans gerekip gerekmediği, Siscomex sisteminden öğrenilebilmektedir.

3.1. Lisansız İthalatı Yapılan Ürünler

Eğer ithalat lisansı gerekmiyorsa, sadece ithalat beyanı yapılır (Declaração de Importação). Otomatik ve otomatik olmayan lisans kapsamında bulunmayan ürünler ile antrepo rejimi veya geçici ithalat yöntemiyle ithal edilen ürünler, fuarlara getirilen ürünler, garanti kapsamında ithal edilen ürünler, hibe edilen ürünler, numuneler, yatırım malları gibi bazı ürünler, lisansız olarak doğrudan ithalat beyannamesi ile ithalatı yapılabilen ürün gruplarıdır.

3.2. İthalatı Lisansa Tabi Ürünler

İthalat lisansı gerekiyorsa, ithal edilecek ürünün türüne göre ilgili Brezilya kurumu tarafından analiz gerçekleştirilir ve ithalat lisansı verilir. İthalat lisansı, otomatik ve otomatik olmayan şekilde iki alt gruba ayrılmaktadır.

3.2.1. Otomatik Lisansa Tabi Ürünler

Otomatik lisans için SISCOMEX sistemine başvurulmakta ve Dış Ticaret Operasyon Bölümü (DECEX) tarafından yapılan değerlendirmenin ardından lisans verilmektedir.

3.2.2. Otomatik Olmayan Lisansa Tabi Ürünler

Otomatik olmayan lisans için SISCOMEX'e başvurulmakta ve DECEX veya yetkilendirdiği kurum tarafından yapılan değerlendirme sonucunda lisans verilmektedir. Ürün listesi zaman içerisinde revize edildiğinden, ithalatçıların SISCOMEX'ten ürün listelerini kontrol etmesi gerekmektedir.

Her iki lisans uygulamasında da malların menşe ülkesinden transfer edilmesinden önce lisansın alınması gerekmektedir. Bazı özel durumlarda nakliye sonrası da başvurulabilmektedir. SISCOMEX tarafından verilen başvuru numarası ile süreç takip edilebilmektedir.

Otomatik lisans başvurudan sonra 10 iş günü içerisinde verilmektedir.

Otomatik olmayan lisans başvurudan sonra 60 gün içerisinde verilmektedir. Lisans alındıktan sonraki 90 gün içerisinde nakliye işleminin başlatılması gerekmektedir. Aksi halde lisans geçersiz hale gelmektedir. Takip eden 90 gün içerisinde eşyanın gümrüklemesinin yapılması gerekmektedir. Nakliye için geç kalınmış ise ilk 90 gün bitmeden önce süre uzatımı talep edilebilmektedir.

4. İthalatın serbest bırakılmasına izin veren belgeler

İhracattan sonra, ihracatçı kararlaştırılan ödeme yöntemine göre, ithalatçının malları Brezilya gümrüğü yoluyla serbest bırakılmasına izin veren belgeleri sunar. Söz konusu belgeler aşağıda sunulmaktadır:

- Konşimento
- Ticari Fatura
- Menşe Belgesi (Ürün uluslararası anlaşmalara tabi olduğunda)

B) Gümrük Vergileri

Brezilya, 1991 yılında kurulan Güney Amerika Ortak Pazarı (Mercosur) çerçevesinde üçüncü ülkelere karşı Mercosur ile ortak gümrük tarifesi uygulamaktadır. Mercosur Ortak Nomenklatürü, temelde Harmonize Sisteme (HS) dayanmakta olup 8 haneli kod sisteminin 6 hanesi HS kod sistemi ile aynıdır.

Mercosur kapsamında üye ülkeler arasında tarife ve tarife dışı önlemler ile eş etkili önlemler bertaraf edilerek malların, hizmetlerin ve üretim faktörlerinin serbest dolaşımı sağlanmış olup, bu nedenle söz konusu ülkelerden yapılan ithalat, Türkiye'den yapılacak ithalata göre daha avantajlı olmaktadır.

Tarifelerin yanı sıra Mercosur çerçevesinde üyeler arasında avantajlı rekabet koşullarının oluşturulması ve desteklenmesine yönelik dış ticaret, tarım, sanayi, mali, para, kur, sermaye, gümrük, ulaştırma ve haberleşme gibi sektörel ve makroekonomik politikalara yönelik koordinasyonun kurulması sağlanmış; entegrasyonun hızlanmasına yönelik ilgili alanlarda taraf ülke mevzuatları uyumlaştırılmıştır.

Hali hazırda yürürlükte olan Mercosur ortak gümrük tarifelerine (TEC) aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

<https://www.gov.br/produtividade-e-comercio-externo/pt-br/assuntos/camex/estrategia-comercial/listas-vigentes>

Brezilya tarafından uygulanan ortak gümrük tarifeleri ürünler itibarıyla aşağıda sunulmaktadır:

- Gıda Sanayii Müstahzarları; meşrubat, alkollü içkiler ve sirke; tütün veya tütün yerine geçen işlenmiş maddeler (Fasıl 16-24): %6-35 arasında, ortalama: %15,5
- Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri (Fasıl: 28-38): %0-20 arasında, ortalama: %10,8
- Plastikler ve mamulleri, kauçuk ve mamulleri (Fasıl: 39-40): %0-35 arasında, ortalama: %13,5
- Ağaç ve ahşap eşya (Fasıl: 44-46): %2-14 arasında, ortalama: %8,8
- Dokumaya elverişli maddeler ve bunlardan mamul eşya (Fasıl: 50-63): %0-%35 arasında ortalama: %24,6
- Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya; seramik mamulleri; cam ve cam eşya (Fasıl: 68-70): %2-20 arasında, ortalama: %11,95
- Adi metaller ve adi metallerden eşya (Fasıl:72-83): %0-20 arasında, ortalama: %11
- Makineler, mekanik cihazlar (Fasıl: 84-85): %0-20 arasında, ortalama: %7
- Nakil vasıtaları (Fasıl: 86-89): %0-35 arasında, ortalama: %7
- Optik alet ve cihazlar (Fasıl: 90-92): %0-20 arasında, ortalama: 14,3

Öte yandan Brezilya Kalkınma, Sanayi, Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı tarafından, ülkede yerel üretimi olmayan sermaye malları ile bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon sektörleri ürünlerinde, yerel sektörden gelen talepler çerçevesinde normalde %14 ila %16 arasında uygulanmakta olan gümrük vergileri geçici olarak sıfırlanmaktadır. "Ex-tarifário" denilen bu uygulama kapsamındaki imtiyazlar belirli aralıklarla güncellenmektedir.

Böylece özellikle inşaat malzemeleri, makineler, elektrikli makine ve cihazlar gibi Brezilya'ya ihracat potansiyelimiz bulunan ürünlerde Brezilya'ya sıfır gümrük vergisi ile ihracat mümkün olmaktadır. Söz konusu ürün listesi talepler doğrultusunda belirli aralıklarla güncellemekte olup listeye aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

<https://www.gov.br/produtividade-e-comercio-exterior/pt-br/assuntos/competitividade-industrial/ex-tarifario/estatisticas/ex-tarifarios-vigentes/>

İç Vergiler ve Oranları

İthalatta gümrük vergisine ilave olarak alınan vergiler aşağıda yer almaktadır.

- Sanayi Ürünleri Vergisi (IPI)
- Mal ve Hizmet Dağıtım Vergisi (ICMS)
- Sosyal Entegrasyon Vergisi (PIS)
- Sosyal Güvenlik Finansmanına Katkı Vergisi (COFINS)

Söz konusu vergiler, yerli firmalara da uygulanan, haksız rekabetin önlenmesi amacıyla ithalattan da alınan vergilerdir.

Anılan vergilere ticari limanların yenilenmesi amacıyla navlun masrafları üzerinden %25 oranında alınan Liman Vergisi (AFRMM) de eklenmektedir.

Mal ve Hizmet Dağıtım Vergisi (ICMS) hesaplanırken Brezilya Hükümeti tarafından aşağıdaki formül kullanılmaktadır:

Ödenecek ICMS = (Vergiye Esas Tutar + Gümrük Vergisi + IPI + PIS + COFINS) / (1- ICMS Oranı) * ICMS Oranı

ICMS oranı ise eyaletler bazında değişmekte olup %17-20 arasında alınmaktadır. São Paulo'da %18 olan ICMS oranının en yüksek olduğu eyalet %20 (ICMS + Fakirlikle Mücadele Eyalet Fonu) ile Rio de Janeiro'dur.

Ödeme kolaylığı açısından Bahia eyaleti birinci sırada yer almakta olup, Rio de Janeiro, Sao Paulo, Minas Gerais bu açıdan zorlukların yaşanabildiği eyaletlerdir. Rio de Janeiro vergiler açısından birinci sıradadır.

İthalat vergi oranlarına, Brezilya Gelir İdaresi'nin aşağıdaki web sitesinden ulaşılabilmektedir.

<http://www4.receita.fazenda.gov.br/simulador/>

Kullanılışı:

- “Código NCM” bölümüne 8 haneli HS kodu girilir,
- “Valor Aduaneiro” bölümüne gümrük değeri yazılır,
- “Moeda” bölümünde ilgili para birimi seçilir,
- “Código de Verificação” bölümüne üstte görülen karakterler girilir,
- “Consultar” seçeneğine tıklanır.

Araştırma sonucunda çıkan:

- II: Gümrük Vergisini,
- IPI: Sanayi Ürünleri Vergisini,
- PIS: Sosyal Entegrasyon Vergisini
- COFINS: Sosyal Güvenlik Finansmanına Katkı Vergisini gösterir.

ICMS vergisi yukarıda belirtilen formül ile hesaplamaya dahil edilir. Söz konusu vergilerin toplamı, toplam ithalat vergisini verir.

C) E-Ticaret

Özellikle koronavirüs pandemisi sırasında güçlü ilerleme kaydeden online satışlar, Brezilyalı tüketiciler arasında giderek daha fazla yaygınlaşmaktadır. 2022'nin ilk yarısında, ülkedeki e-ticaret hacmi, 2021'in aynı dönemine göre %6 artış göstererek 23,0 milyar Amerikan doları olmuştur. 2022 yılı itibarıyla Brezilya'da 49,8 milyon çevrimiçi alışveriş yapan kişi mevcuttur. 2021 yılında internet, %20,6'lık payla doğrudan satışlarda ilk sırayı almıştır. Brezilyalı tüketiciler, bilgisayar yerine akıllı telefonlardan alışveriş yapmayı tercih etmektedirler.

6. BREZİLYA ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Brezilya'nın tarım ve hayvancılık sektörünün GSYİH'sı 2020 ve 2021'de art arda büyüme kaydetmiştir. 2022'nin ilk çeyreğinde ise sektörün GSYİH'sı %0,8'lik ile yıla düşüşle başlamıştır. Hem tarım sektöründe (% -0,75) hem de hayvancılıkta (%-0,96) kaydedilen bu düşüş büyük ölçüde maliyetlerdeki keskin artışa bağlanmaktadır. Rusya ile Ukrayna arasında Şubat 2022'de başlayan savaş sonucunda maliyetlerdeki artış da dahil olmak üzere birkaç olumsuz durum ortaya çıkmıştır. Yüksek gübre ve navlun fiyatları nedeniyle üretim maliyetlerinde keskin bir artış gözlemlenmiştir.

Yurt içi piyasasına ait fiyatlar 2022'de artış eğilimi göstermiştir. Bu eğilimin 2023 yılında devam etmesi beklenmektedir. 2022 yılında 2021'e göre en çok fiyatında artış kaydedilen tarım ürünleri pamuk, muz, patates, soya, buğday ve mısır olmuştur.

Sektördeki üretime ilişkin 2023 yılı tahminleri ise olumlu olmakla birlikte, esas olarak iklim koşullarının belirleyici olması beklenmektedir.

Brezilya dünyanın,

- 1. portakal suyu üretici ve ihracatçısı,
- 1. Şeker üretici ve ihracatçısı,
- 1. Kahve üretici ve ihracatçısı,
- 1. tavuk eti üretici ve ihracatçısı,
- 2. sığır eti üretici ve ihracatçısı,
- 1. soya üreticisi ve ihracatçısı,
- 4. Domuz eti üretici ve ihracatçısıdır.

Son on yılda Brezilya tarımsal üretiminde makineleşme yoğunlaşmıştır. Günümüzde tarımda kullanılan makinelerin en az %30'unun 5 yaşın altında olduğu tahmin edilmektedir. Çiftçilerin üretimde makineleşmeye erişimini artıran iki önemli etken, düşük faiz oranlarında emtia fiyatlarının ve sübvansiyonlu kredilerin yüksek olmasıdır. Bazı makinelerin Brezilya Metroloji Enstitüsü (INMETRO) tarafından sertifikalandırılması gerekmektedir.

Brezilya Kalkınma, Sanayi, Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı'na göre, Brezilya'nın en büyük 10 kahve ithalatçısından 5'i Avrupa Birliği'nden gelmektedir. Günümüzde, kahve yetiştirme bölgelerinin çeşitliliği nedeniyle, Brezilya, farklı türlerde kahveler üretmekte; bu da damak tadı ve fiyatlar bazında farklı talepleri karşılamayı mümkün kılmaktadır.

Öte yandan Brezilya geleneksel olarak en büyük sığır eti üreticilerinden biridir. Birleşmiş Milletlerin Gıda ve Tarım Örgütü'ne göre (FAO), her 2 kilogramlık sığır etinin biri Brezilya'dan gelmektedir. Brezilya'nın büyükbaş canlı hayvan ihracatı 2022 yılında 192 milyon ABD Dolarına ulaşmış ve ihracatının %15'i Türkiye'ye yönelik olmuştur.

Üretimin geri kalanı ise iç pazara tedarik edilmektedir. Türkiye, 2022 yılında Brezilya'nın 3. en büyük büyükbaş canlı hayvan alıcısı olmuş; Türkiye'nin önünde Irak ve Ürdün gelmiştir.

Günümüzde Brezilya'daki sığır endüstrisi çoğunlukla Kuzey ve Ortabatı bölgelerinde yer almaktadır. Ortabatı bölgesi, özellikle, Mato Grosso do Sul ve Mato Grosso'nun kuzeyi, büyükbaş hayvancılık sektörünün en fazla geliştiği bölgedir. Kuzey bölgesinde yer alan büyükbaş hayvan endüstrisi ise daha çok yerel tüketimi karşılamaya yoğunlaşmıştır. Brezilya'nın güney bölgelerinde büyük et ve süt ürünleri üreticileri bulunmaktadır. Bu bölge genellikle, MERCOSUR ülkeleri ile Orta Doğu, Çin ve ABD'ye ihracat gerçekleştirmektedir.

B) Sanayi

Brezilya önemli bir endüstriyel güç olup mineral cevheri zenginliğinden sanayi üretiminde büyük ölçüde faydalanmaktadır. Ülke, dünyanın en büyük ikinci demir ihracatçısı ve dünyanın ana alüminyum ve kömür üreticilerinden biridir. Bir petrol üreticisi olarak Brezilya, yakın gelecekte enerji bağımsızlığını kazanmayı ve dünyanın en iyi beş petrol üreticisinden biri haline gelmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, ülke giderek daha çok tekstil, havacılık, eczacılık, otomobil, çelik ve kimya sanayi sektörlerinde kendini göstermektedir. Dünyanın büyük otomobil üreticilerinin çoğunun Brezilya'da üretim tesisleri bulunmaktadır. Sanayi sektörü 2022 yılında (Ocak-Eylül) GSYİH'ye %23,9 oranında katkıda bulunmuş olup, nüfusun yaklaşık %20'sini istihdam etmektedir.

Brezilya'nın başlıca sanayi sektörleri arasında demir ve çelik üretimi, otomobil montajı, petrol işleme, kimyasal madde üretimi, çimento üretimi ve havacılık gelmektedir. Son yıllarda teknolojik yoğunluğu yüksek sanayilerin ekonomideki payı artmıştır.

Brezilya sanayi faaliyeti, Güneydoğu Bölgesi'nde, özellikle sanayileşme sürecinin ilk olarak başladığı eyaletler olan São Paulo, Rio de Janeiro ve Minas Gerais'te yoğunlaşmaktadır. Bahsedilen eyaletlerde, otomobil endüstrisi, teknolojik yoğunluğu yüksek üretim ve kimyasal ürünlerin üretiminde uzmanlaşmış modern ve çeşitlendirilmiş sanayi parkları bulunmaktadır.

Güneydoğu Bölgesi'nde, tekstil, alkol ve şeker üretimi gibi geleneksel ürünler de üretilmektedir. Bununla birlikte, son zamanlarda bu bölge, endüstrinin modernizasyonu ve çeşitlendirilmesi sürecine girmiş; katma değeri yüksek üretim artmıştır.

Brezilya sanayi üretiminde ikinci büyük öneme sahip olan bölge Güney Bölgesi'dir. Ülkenin bu bölümü, tarım ekonomisi olarak adlandırılan ve özellikle hammaddelerin işlenmesini sağlayan üretim bölgeleri barındırmaktadır. Güney Bölgesi aynı zamanda yedek parça ve metalürji üretiminde de önde gelmektedir.

Kuzey ve Orta Batı, tarım ve ticaret ile sınırlı olduğu için ülkenin sanayi sektöründe en az paya sahip bölgelerdir.

Son yıllarda, Brezilya ekonomisi madencilik, bankacılık ve telekomünikasyon alanlarındaki kamu şirketlerinin özelleştirilmesiyle dikkat çekmeye başlamıştır.

Brezilya, Güney Amerika'nın en büyük ve en önemli havacılık sanayisine sahiptir. Küresel havacılık endüstrisi, Brezilya'nın havacılık şirketi Embraer'in de aralarında bulunduğu az sayıda aktörden oluşmaktadır. Dünyanın en büyük havacılık şirketlerinden biri olan Embraer'in merkezi São Paulo eyaletinde, São José dos Campos şehrinde bulunmaktadır.

Havacılık sektörü Brezilya'da 2020 yılında 276 bin doğrudan ve 687 bin dolaylı istihdam sağlamıştır. Her yıl 12'si São Paulo eyaletinde bulunan teknoloji ve iletişim merkezlerinin işbirliğinde araştırma ve geliştirmeye yönelik yoğun yatırımlar gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği, Brezilya havacılık endüstrisinin en büyük ihracat pazarıdır.

Öte yandan, 2022 yılı itibarıyla dünyanın üçüncü büyük uçak üreticisi olan Brezilya'nın Embraer şirketi ile Amerikalı Boeing firması, 26 Şubat 2019 tarihinde, iki şirket arasında bir ortak girişim oluşturmaya; Embraer firmasının "Ticaret" ve "Savunma" olarak ikiye bölünmesine, "Ticaret" bölümünün %80'inin Boeing tarafından satın alınmasına karar vermiştir. Ardından, 27 Ocak 2020 tarihinde Brezilya Ekonomik Savunma İdari Konseyi (CADE), Boeing şirketinin Brezilyalı Embraer'in ticari havacılık bölümünü satın almasını, operasyonun yerel rekabete zarar vermeyeceğine karar vererek onaylamıştır. Ortak girişime ilişkin Avrupa Birliği'nin onay süreci ise sürmekteydi. Ancak, Boeing firması, 25 Nisan 2020 tarihinde yaptığı bir açıklama ile, Embraer'in ticari bölümünün %80'ini 4,2 milyar ABD Doları karşılığında satın almasına ilişkin yapılan anlaşmayı feshettiğini duyurmuştur. Fesih gerekçesi olarak Embraer'in anlaşma gerekliliklerini yerine getirmemesi ileri sürülmüştür. Öte yandan, anlaşmanın kararlaştırıldığı 2018 yılından bu yana Embraer'in hisselerinin değeri 2/3 oranında düşmüş olup, bu durumda Boeing'in Embraer'in ticari bölümünü satın alması durumunda, tüm şirketin değerinin üç katı kadar bir tutar ödemiş olacağı açıklanmıştır. Öte yandan, iki şirket arasında savunma alanında 2012 yılında imzalanan ve 2016 genişletilen, C-390 Millennium askeri uçaklarının ortak pazarlanması ve bakımına ilişkin anlaşmanın devam ettiği açıklanmıştır.

Brezilya otomotiv endüstrisinin tarihi, 1925 yılında Chevrolet montaj hattının kurulmasıyla başlamıştır. Ülke daha sonra Toyota, Volkswagen, Ford, Fiat ve Mercedes Benz gibi diğer üreticileri çekmiştir. 1990'lı yıllarda Audi, Nissan, Honda, Peugeot, Hyundai, Renault ve Chrysler gibi firmalar Brezilya pazarına girmiş olup sektör, Çin JAC Motorları da dahil olmak üzere giderek daha fazla yabancı şirketi cezbetmektedir.

2021 yılı itibariyle dünyanın 9. büyük otomotiv üreticisi olan Brezilya'nın 9 farklı eyaletinde 57 adet otomotiv üretim tesisi bulunmakta, bunların 23 tanesi São Paulo eyaletinde yer almaktadır. Sektörün 2020 yılı cirosu 39,6 milyar ABD dolarına ulaşmış olup, sektörde 1,2 milyon kişi istihdam edilmektedir.

Otomotiv yedek parça sektörünün cirosu ise 2020 yılında 24,4 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Ford Motor Company şirketi tarafından 11 Ocak 2021 tarihinde, şirketin faaliyette bulunduğu yaklaşık 100 yıldan sonra Brezilya'daki araç üretimine son vereceği ve Camaçari (Bahia), Taubaté (Sao Paulo) ve Horizonte'deki (Ceará) fabrikalarını kapatacağı duyurulmuştur. Firma tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklamada, otomotiv sektöründe 2014 yılından bu yana görülen durgunluk, Covid-19 salgını ile firmanın kapasitesinin tam olarak kullanılamaması ve Brezilya Reali'nin değer kaybetmesi ile üretim maliyetlerindeki telafi edilemeyen artış, kararın arkasındaki nedenler olarak sıralanmıştır.

Ford tarafından, 2019 yılında da Sao Bernardo do Campo'daki (Sao Paulo) kamyon ve iş makinesi üretimi gerçekleştirmekte olan fabrika kapatılmış, Ekim 2020 tarihinde Construtora São José ve FRAM Capital firmalarına satılmıştı. İstihdam edilen 2.350 çalışanın yalnızca 1.000'inin korunması mümkün olmuştu. Bu defa söz konusu karar ve Ford'un Brezilya ve Arjantin'deki yeniden yapılanması sonucunda, yaklaşık 6 bin kişinin işsiz kalacağı hesaplanmaktadır.

Ford, 2020 yılında 119.454 otomobil satışıyla pazarın %7,14'ünü elinde tutmuştur. Böylece otomobil satışlarında ülkede General Motors (%17,35), Volkswagen (%16,8), Fiat (%16,5) ve Hyundai'nin (%8,6) ardından beşinci sırada gelmiş olmakla birlikte, şirketin 2020 yılı satışları, önceki yıla kıyasla %39,2'lik bir düşüşü ifade etmiştir. Brezilya Ulusal Motorlu Taşıt Dağıtım Federasyonu (FENABRAVE) tarafından 2023 yılında otomotiv sektörünün %3,3 oranında büyümesinin beklendiği ifade edilmiştir.

2022 yılında Brezilya'nın makine ve teçhizat sektörü, ülkenin Sanayi Üretim Endeksinin %5,3'ünü oluşturmaktadır. Tarım ve ulaştırma alt sektörlerine ilişkin makine ve ekipman sektörde başı çekmektedir. Ülkede kullanılan tarım makinelerinin %90'ı yurt içinde satın alınmakta ve buğday, soya fasulyesi, pirinç ve mısır gibi mahsullerin yetiştirilmesinde kullanılmaktadır.

Ülkenin tekstil sektörünün cirosu 2021 yılında 35,5 milyar dolar değerinde olup aynı yıl 2,16 milyon ton giysi üretimi yapan 22.500 şirketten oluşmaktadır. Sektör, ülkedeki 2. en büyük işgücünü sağlamaktadır. Brezilya, elyaf endüstrisinden tasarım ve üretime kadar sektördeki tüm bağlantıları kullanan az sayıda ülkeden biridir. Ülke, pamuk üretimi ve tüketimi konusunda dünyada 5. sırada yer almakta ve malzemenin çoğu Mato Grosso Eyaleti'nde yetiştirilmektedir. Brezilya ayrıca 2023 yılı itibariyle dünyanın en büyük 5 denim üreticisi ve tüketicisi arasında yer almaktadır.

C) Hizmetler

Hizmet sektörü Ocak-Eylül 2022 dönemi için Brezilya GSYİH'sinin %67,2'sini temsil etmekte ve aktif işgücünün %47'sini istihdam etmektedir. Son yıllarda, ülke özellikle havacılık ve telekomünikasyon alanlarında yüksek katma değerli hizmetler üretmeye başlamıştır. Turizm de son yıllarda artış göstererek sektörün önemli bir bölümü haline gelmiştir.

Brezilya bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon pazarının değeri, 2021 yılında 53,3 milyar ABD Doları'na ulaşmış ve böylece sektör dünyada 10. sırada yer almıştır. Brezilya

Coğrafya ve İstatistik Enstitüsü'ne (IBGE) göre bilgi teknolojileri sektörü 2021 yılında %12,3'lük büyüme ile Latin Amerika ekonomileri arasında en iyi performans gösterenler arasında yer almış ve hizmet sektörüne önemli destek sağlamıştır.

IBGE'ye göre, bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon sektöründeki ticari faaliyetler, büyük ölçüde uzaktan çalışma ve eğitim ihtiyacı nedeniyle COVID-19 krizinin başlangıcından bu yana yükselişe geçmiştir.

Araştırma firması IDC tarafından açıklanan bir rapora göre, ülkedeki bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon sektörünün 2023 yılında % 5,0 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Araştırma şirketi, tek başına bilgi teknolojileri sektörünün %6,0; telekomünikasyon sektörünün ise %3'lük bir büyüme göstereceğini tahmin etmektedir. Genel olarak, 2023'te Brezilya bilgi teknolojileri segmenti için iyimserlik senaryosu, harcamaların dengelenmesi ve yeniden yönlendirilmesinden kaynaklanırken, telekomünikasyon sektörünün, bağlanabilirliğin artan önemi ve bulut ile 5G'nin ilerlemesi ile yönlendirilmesi beklenmektedir.

Öte yandan 2021 yılında bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon sektörü toplam gelirleri 117 milyon ABD Doları'na ulaşmıştır. Bu tutar, ülke GSYİH'sinin %7,3'ünü temsil etmektedir. Bilgi teknolojileri sektörünün gelirlerinin (45,5 milyon ABD doları) %62,6'sı Sao Paulo eyaletinin de içinde bulunduğu Güneydoğu bölgesinde üretilmektedir. İkinci sırada ise %13,6 ile Güney bölgesi gelmektedir.

Ayrıca, Brezilya'daki bilişim sektörü, şirketlerdeki dijital dönüşümün hızlanmasıyla son üç yılda önemli istihdam yaratmıştır. Santa Catarina Teknoloji Derneği (Acate) ve teknoloji firması Neoway tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, Brezilya'da söz konusu sektörde faaliyet gösteren 422.300 şirket bulunmaktadır. 2015 ve 2020 yılları arasında kurulan teknoloji işletmesi sayısında ülkedeki en yüksek büyüme Santa Catarina Eyaleti'nde (%63,2) görülmüştür. Eyaletteki toplam büyüme oranı da ulusal ortalamanın (%26,1) oldukça üzerindedir.

Bununla birlikte, 2022 yılında bilişim sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısında São Paulo Eyaleti öne çıkmaktadır. Ülkede bilişim sektöründeki 542 bin girişimcinin 197 bini (%36,4) São Paulo yer almaktadır. São Paulo Eyaletini, 50 bin girişimciye (%9,2) ev sahipliği yapan Rio de Janeiro ve bilgi teknolojisi sektöründeki 39 bin girişimcinin (%7,2) bulunduğu Minas Gerais eyaleti takip etmektedir.

Diğer taraftan, Ekim 2021 tarihinde, Brezilya'nın 5G spektrum ihalesi gerçekleştirilmiş; yaklaşık 8,5 milyar ABD Doları toplanmıştır. Nokia ve Omdia tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Brezilya'da 5G'nin kullanımının 1,2 trilyon ABD Doları ekonomik etkisi ve 2035 yılına kadar 3 trilyon ABD Doları verimlilik artışı olacağı öngörülmektedir. Brezilya, telekomünikasyon sektöründe yerleşmiş bir politika ve düzenleyici ortama sahiptir. Sektörün düzenlenmesinden sorumlu birincil organ Ulusal Telekomünikasyon Kurumu'dur (ANATEL).

5G, 6 Temmuz 2022 tarihi itibarıyla kullanıma girmiştir ve ilk olarak başkent Brasília'da başlatılmıştır. Daha sonra, aynı ay içinde Porto Alegre, Belo Horizonte ve João Pessoa sinyali kullanıma sunulmuştur. Halihazırda, Sao Paulo ve Rio de Janeiro da dahil olmak üzere 26 şehirde kullanılmaktadır.

2029 yılına kadar nüfusu 30 binden fazla olan tüm belediyelerin kapsanması; 2028 yılına kadar nüfusu 600'den fazla olan tüm kasabalarda 4G kapsama alanı sağlanması; 2025 yılına kadar nüfusu 20 binden fazla olan belediyelere ve 2026 yılına kadar nüfusu 20 binden az olan belediyelere fiber optik ağ veya ana taşıyıcı ağların dağıtılması; federal otoyolları

kapsayan fiber optik ağların kurulması ve federal hükümet tarafından özel kullanım için özel bir 5G güvenli ağ kurulması öngörülmektedir.

7. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

A) Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Brezilya Latin Amerika bölgesinde, daimi olarak en fazla doğrudan yabancı yatırım çeken ülkedir.

Brezilya'daki doğrudan yabancı yatırımlar 2022 yılında son iki yılın en yüksek değerine ulaşmıştır. 2022 yılında Brezilya, 2021 yılında elde ettiği kaynaklara göre %91,8 artış sağlayarak 92,3 milyar ABD doları (GSYİH'nin %4.78'i) yatırım çekmiş ve son 11 yılın en yüksek değerine ulaşmıştır.

OECD'nin 2022 yılı 1. çeyrek raporuna göre Brezilya, doğrudan yabancı yatırım sıralamasında 4. sırada yer almaktadır. Brezilya 2021 yılında 50 milyar ABD doları doğrudan yabancı yatırım ile dünya çapında yine 4. sırada yer alıyordu. Bu göstergeler ile Brezilya'nın önümüzdeki yıllarda olumlu büyüme göstermesi beklenmektedir.

B) Yatırım Mevzuatı

a. Genel

Yabancı şirketler Brezilya'da,

- Ulusal ihalelere, Brezilya'da ofis, şube ya da şirket açma koşuluyla,
- Uluslararası ihalelere ise Brezilya'da kurulu ofis, şube, şirket olmadan Brezilya'da yerleşik bir yasal temsilci ile katılabilmektedirler. 11 Mayıs 2020 tarihi öncesinde ihalelere katılım için firmaların Brezilya'da yerleşik temsilcisi olması gerekmektedir birlikte Ekonomi Bakanlığı'nca Şubat 2020'de çıkarılan ve 11 Mayıs 2020'de yürürlüğe giren bir kararla halihazırda yabancı firmaların ihalelere Brezilya'da yerleşik bir temsilcisi olmadan da katılabilmektedir. Ancak ihale imza aşamasında ve faaliyete başlamadan önce Brezilya'da yerleşik bir temsilci atamaları gerekmektedir .

Brezilya Hükümeti tarafından yabancı şirketlerin ulusal ve uluslararası ihalelere katılım koşulları aşağıdaki raporda yer almaktadır:

<https://www.gov.br/compras/pt-br/centrais-de-conteudo/cadernos-de-logistica/midia/empresas-estrangeiras-em-licitacoes-publicas.pdf/>

Brezilya'ya genel olarak yabancı sermaye girişi serbesttir; ancak ülkeye giren yabancı sermayenin Merkez Bankası'na kayıt ettirilmesi gerekmektedir.

Yabancı sermayenin tescili, Merkez Bankası Bilgi Sistemi aracılığıyla yapılmaktadır (SISBACEN – Módulo RDE – IED (Registro Declaratório Eletrônico – Investimento Externo Direto)). Tüm yabancı yatırımların Merkez Bankası'na kayıtlı olması, karın yurtdışına havale edilmesi, sermayenin geri gönderilmesi ve karların yeniden yatırılmasının kayda bağlanması için esas teşkil etmektedir.

Brezilya para birimi (Real) ile gerçekleştirilen yatırımlar herhangi bir ön izne bağlı değildir. Sermayeye ortak olmak veya mevcut bir Brezilya şirketinin hisselerini almak için, bu alanda faaliyet göstermeye yetkili bir bankacılık kuruluşu aracılığıyla ülkeye Real gönderilebilmektedir.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

Doğrudan yabancı yatırımların yasaklandığı ya da kısıtlandığı belirli sektörler bulunmaktadır.

Doğrudan yabancı yatırımın yasaklandığı sektörler:

- Nükleer enerji,
- Sağlık hizmetleri (Aile planlaması faaliyetleri ve araştırmaları, hastaneler, klinikler (genel veya özel), poliklinikler, kar amacı gütmeyen sağlık hizmetleri hariç)
- Posta ve telgraf hizmetleri,
- Havacılık sanayi (Yalnızca uydu, uzay gemisi gönderilmesi, yeniden konumlandırılması ve ilgili faaliyetlerde yasaklanmış olup; söz konusu ürün ya da ekipmanların üretilmesi ya da pazarlanması yasak kapsamında değildir)

Doğrudan yabancı yatırımın izne bağlı olduğu sektörler:

- Kırsal Alan Edinimi: Kırsal alanların yabancı sahipli Brezilya şirketleri, Brezilya'da yerleşik yabancılar ve Brezilya'da faaliyet gösteren yabancı şirket tarafından satın alınması yasalarla izne bağlanmıştır. Söz konusu kısıtlama, kırsal alanların doğrudan veya dolaylı olarak devredilmesi ile sonuçlanan şirket işlemleri için de geçerlidir.
- Sınır Bölgeleri: Sınır bölgelerinde bulunan gayrimenkul edinimi ya da kırsal alan kiralanması ve benzer hakların tümü, Ulusal Güvenlik Konseyi Sekreteri'nin ön onayına bağlıdır.
- Finansal Kurumlar: Finansal kuruluşlarda yabancı sermayenin yer alması, söz konusu yabancı sermayenin ulusal finansal sistem için önemini belirten bir Başkanlık Kararnamesi çıkarılması gibi özel durumlarda mümkündür.
- Hava Taşımacılığı Hizmetleri: Brezilya'da hava taşımacılığı hizmetlerinin verilmesi, oy hakkının en az yüzde 80'inin Brezilyalılar tarafından sahiplenildiği ve idaresinin yalnızca Brezilyalılar tarafından yapıldığı Brezilyalı kuruluşlara önceden verilen imtiyazlar aracılığıyla olmaktadır. Bu durumda da yabancı sermaye, oy hakkının %20'si ile sınırlanmakta olup, Brezilya havacılık ve uzay otoritelerinin de onayı gerekmektedir. Son dönemde söz konusu %20 oranındaki oy hakkının %49'a, hatta %100'e çıkarılması da tartışılmaktadır.
- Madencilik: Madencilik sektöründe yalnızca Brezilya şirketleri çalışabilmektedir (yabancı sahipli hissesi olan ya da olmayan). Ayrıca madencilik sektöründe çalışacak şirketlerin Madencilik ve Enerji Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmektedir.

i) Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Brezilya'da gayrimenkul satın almak için Brezilyalı olmak veya ülkede yerleşik olmak zorunlu değildir.

İlk adım, yabancıların ülkesinde bulunan Brezilya Büyükelçiliği veya konsoloslukları tarafından verilen CPF vergi numarasını almaktır. Bunu yapmak için, kimlik belgesi, tercihen pasaportun onaylı bir kopyası, gerekmektedir. Evli vatandaşlar için, eşin de bir CPF numarası almasına ihtiyaç olacaktır.

Yabancıların doğrudan gayrimenkul alımına ilişkin bazı yasal kısıtlamalar bulunmaktadır. Buna göre kırsal mülk ve araziler ile deniz kıyısına 100 metre uzaklıktaki gayrimenkullerin

yabancılara satılması mümkün değildir. Bu kısıtlama, deniz kıyısı arsasında yer alan binadaki dairelerin satın alınması gibi özerk bir devremülk durumunda geçerli değildir.

Tüzel kişiliklerin mülk satın alması mümkün olup, söz konusu işlem için bazı zorunlu ön koşullar bulunmaktadır:

- Şirketin kuruluş sözleşmesinin yeminli ve konsolosluk onaylı tercümesi;
- Yabancı tüzel kişilik adına hukuki işlemler yapabilecek bir vekil.

ii)Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Brezilya yasaları, yerel ve yabancı sermayeli şirketler arasında ayırım yapmamaktadır. 11 Şubat 2020 tarihine kadar yabancı yatırımcıların Brezilya’da yerleşik bir temsilcilerinin bulunması gerekmekte olup, bu tarihte Brezilya Ekonomi Bakanlığı tarafından çıkarılan bir kararla söz konusu şart kaldırılmıştır. Söz konusu kararın, açılacak ihalelerin %99'unda uygulanacağı ifade edilmiş, böylece yabancı firmalarla yerel firmalar arasında hiçbir ayırım kalmamıştır.

Diğer taraftan, 2019 yılı itibariyle yabancı sermayeli veya %25’ten fazla ortağı ya da hissesi yabancı olan şirketler için, yabancı sermayenin “son kullanıcısını (final beneficiary) bildirmeleri zorunlu hale getirilmiştir. Bu kişiler de bilgileri şirket ana sözleşmesinde ve Ticaret Sicil Gazetesi’nde geçen, şirkette %25’ten fazla hissesi olan, yönetim kurulunda oy verme, karar verme veya imza yetkileri verilmiş kişiler olarak belirlenmiştir.

31 Haziran 2019 tarihinden önce kurulmuş olan şirketlerin 26 Haziran 2019 tarihinden önce Brezilya Federal Gelir İdaresi (Receita Federal) nezdindeki işlemlerini tamamlamaları gerekmektedir. Bu tarihten sonra kurulacak yabancı %25’ten fazlası yabancı sermayeli şirketlerin ise kurulduktan sonraki 3 ay içerisinde söz konusu bilgileri bildirme yükümlülükleri bulunmaktadır.

C) Serbest Bölgeler

Brezilya'nın tek serbest bölgesi, Amazonas'ın başkenti Manaus'ta bulunmaktadır. Manaus Serbest Bölgesi (Zona Franca de Manaus) Brezilya'nın ana ekonomik merkezlerinden uzakta bir alan olmasıyla birlikte, üretimin bu bölgede bulunan Manaus limanından, Solimões Nehri su yolu üzerinden taşınabilme avantajı vardır.

Manaus Serbest Bölgesi, 1967 yılında 288 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile oluşturulmuştur. Manaus Serbest Ticaret Bölgesi, Brezilya hükümeti tarafından Batı Amazon ve Amapá'da bir ekonomik temel oluşturmak, bu bölgenin ülkeye sanayi ve sosyal entegrasyonunu teşvik etmek ve ulusal egemenliği garanti etmek amacıyla uygulanan bir ekonomik kalkınma modelidir.

Manaus Serbest Bölgesi haricinde, Batı Amazon'da ve Macapá ve Santana'da bulunan uluslararası sınır şehirlerinin gelişimini teşvik etmek ve onları ülkenin geri kalanıyla entegre etmek amacıyla 7 adet Serbest Ticaret Bölgesi (ALC'ler) oluşturulmuştur. Bu bölgelerde, Manaus Serbest Bölgesi'ne benzer vergi avantajları sunulur. ALC'lerin ana hedefleri, mal giriş ve çıkışlarının denetiminde iyileştirme, ticaret sektörünün güçlendirilmesi, yeni şirketlerin açılması ve istihdam yaratılmasıdır.

Halihazırda Manaus Serbest Bölgesi modelinin çevresine dahil olan Serbest Ticaret Bölgeleri şunlardır: Roraima Eyaletinde Boa Vista ve Bonfim; Rondônia Eyaletindeki Guajará-Mirim; Acre Eyaletinde Cruzeiro do Sul; Amazonas Eyaletinde Tabatinga; ve Amapá Eyaletindeki Macapá ve Santana.

Manaus Serbest Bölgesi, özellikle kapsama alanındaki yatırımları çekmek ve güvence altına almak amacıyla bir dizi federal ve eyalet seviyesinde vergisel teşviklere sahiptir.

Federal Seviyedeki Teşvikler:

İthalat Vergisi (II) - Sanayileşmeye yönelik girdilerde %88 oranında veya bilişim ürünlerinde ulusal katma değerle orantılı olarak indirim;

Endüstriyel Ürünler Vergisi (SÜE) – Muaf

Sosyal Entegrasyon Programı (PIS) ve Sosyal Güvenlik Finansmanı Vergisi (COFINS) – Sanayiler arası girdi ve satışlarda sıfır ve ülkenin geri kalanına bitmiş ürün satışlarında %3,65 oranında uygulanmaktadır.

Gelir Vergisi (IR) - Yalnızca yeniden yatırımlar için geçerli olmak üzere Gelir vergisinde ve iade edilmeyen ek ücretlerde %75 indirim

Eyalet Seviyesindeki Teşvikler:

Mal ve Hizmet Hareketi Vergisi (ICMS) – %55 ile %100 arasında Teşvik Kredisi.

Manaus Serbest Bölgesi SUFRAMA (Manaus Serbest Ticaret Bölgesi Müfettişliği) tarafından yönetilmektedir (Websitesi: <https://www.gov.br/suframa/pt-br/>).

8. TÜRKİYE İLE TİCARET

A) Genel Durum

Brezilya Sanayi, Dış Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı istatistiklerine göre 2022 yılında ikili ticaret hacmimiz bir önceki yıla göre %10,2 oranında artmış ve 4,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Brezilya'nın dünya ile ihracatında izlenen yapı ve ticaret eğilimi, ikili ticaretimize de yansımakta; Türkiye'nin Brezilya'dan ithalatında hammadde ve ara mallar ağırlıklı olmaktadır. Bu çerçevede, Brezilya'nın dünyadan ithalatında Türkiye'nin daha fazla pay alarak, dış ticaret açığının dengelenmesi için ülkemizin yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin ihracatını artırması gerektiği değerlendirilmektedir.

B) Türkiye Brezilya Dış Ticareti

Brezilya Sanayi, Dış Ticaret ve Hizmetler Bakanlığı istatistiklerine göre 2021 yılında Türkiye'nin Brezilya'ya ihracatı, önceki yıla kıyasla %129 artarak yaklaşık 1,3 milyar dolar; Türkiye'nin Brezilya'dan ithalatı ise %14 artarak yaklaşık 3,2 milyar dolar olmuştur. Böylece ikili ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %33 artarak 4,4 milyar dolara ulaşmıştır.

Anılan istatistiklere göre 2022 yıllık dönemde ise Türkiye'nin Brezilya'ya ihracatı, önceki döneme kıyasla %4,7 oranında artarak 1,3 milyar dolar; Türkiye'nin Brezilya'dan ithalatı ise %12,4 oranında artarak 3,6 milyar dolar olmuştur. Böylece söz konusu dönemde ikili ticaret hacmi %10,2 oranında artmış ve 4,9 milyar dolar olmuştur.

C) Türkiye'nin Brezilya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Türkiye'nin Ülkeye İhracatında İlk 10 Ürün (FOB US\$)			
GTİP Adı (Türkçe)	2021 (1-12)	2022 (1-12)	2022/2021 Değişim (%)
	Ocak-Aralık	Ocak-Aralık	
DİSODYUM KARBONAT	71.609.491	202.884.358	183
TURBOJETLERİN VEYA TURBO PERVANELERİN PARÇALARI, BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAMIŞ	101.153.466	118.078.535	17
DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN ÇUBUKLAR	151.196.222	81.739.002	- 46
ŞANZİMAN MİLLERİ, KAM MİLLERİ VE KRANK MİLLERİ	29.424.128	43.761.684	49
TAZE VEYA KURU FINDIK	37.605.702	40.580.665	8
TRAKTÖR GÖVDELERİ	32.130.138	25.570.359	- 20
KAUÇUKTAN YENİ LASTİKLER	12.846.142	20.583.605	60
HAM YAĞLAR	141.159	20.000.360	14.069
KURU KAYISI	14.307.631	18.458.917	29
DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN FİLMAŞIN	12.277.951	17.155.261	40

Kaynak: <http://comexstat.mdic.gov.br/>

2022 yıllık bazda Türkiye'nin Brezilya'ya ihracatında disodyum karbonat, turbojetlerin veya turbo pervanelerin parçaları, demir ve alaşımsız çelikten çubuklar, şanzıman, kam ve krank milleri ile fındık başta gelmiştir. Anılan dönemde bir önceki yıl ihracatımıza göre ham yağlar, disodyum karbonat, kauçuktan yeni lastikler, şanzıman milleri, demir veya alaşımsız çelikten filmaşın, taze veya kuru fındık, kuru kayısı ile turbojetlerin veya turbo pervanelerin parçaları ürünlerinin payında artış; demir veya alaşımsız çelikten çubuklar ile traktör gövdeleri ürünlerinin payında azalış görülmüştür.

D) Türkiye'nin Brezilya'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler

Türkiye'nin Ülkeden İthalatında İlk 10 Ürün (FOB USS)			
GTİP Adı (Türkçe)	2021 (1-12)	2022 (1-12)	2022/2021 Değişim (%)
	Ocak-Aralık	Ocak-Aralık	
SOYA FASULYESİ KIRILMIŞ OLSUN OLMASIN	1.014.906.698	1.089.561.834	7
PAMUK	471.285.465	461.630.673	- 2
DEMİR CEVHERLERİ VE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ DEMİR CEVHERLERİ (AGLOMERE EDİLMEMİŞ)	574.957.534	356.112.851	- 38
KAHVE (KAVRULMUŞ VEYA KAFEİNİ ALINMIŞ OLSUN OLMASIN)	155.888.210	246.810.997	58
ALAŞIMSIZ PİK DEMİR, AĞIRLIK İTİBARIYLA <= %0,5 FOSFOR İÇEREN PİK, BLOK VEYA DİĞER	56.175.586	132.034.771	135
GENİŞ YAPRAKLI AĞAÇLARDAN YARI BEYAZ, BEYAZ KİMYASAL ODUN HAMURU	97.750.980	127.237.129	30
ALTIN (Diğer İşlenmemiş Şekillerde Olanlar, Para Yerine Kullanılmayan)	13.921.578	81.710.434	487
SICAK MAMUL DEMİR, ÇELİK RULO	45.171.939	78.892.892	75
GALLUS DOMESTICUS TÜRÜNDEN KANATLILARIN DONDURULMUŞ KESİMLERİ VE YENİLEBİLİR SAKATATI	74.793.845	61.049.830	- 18
DİĞER YAĞLAR VE MÜSTAHzARLAR	22.834.596	36.448.442	60

Kaynak: <http://comexstat.mdic.gov.br/>

2022 yıllık bazda Türkiye'nin Brezilya'dan ithalatında soya fasulyesi, pamuk, demir cevherleri, kahve ile alaşimsız pik demir ilk sıralarda gelmiştir. Anılan dönemde bir önceki yıl Brezilya'dan gerçekleştirilen ithalata göre altın, alaşimsız pik demir, sıcak mamul demir, diğer yağlar ve müstahzarlar, kahve, kimyasal odun hamuru ile soya fasulyesinin payında artış; demir cevherleri, gallus domesticus türünden kanatlıların dondurulmuş kesim ve yenilebilir sakatları ile pamuk ithalatında düşüş görülmüştür.

9. İHRACATTA POTANSİYEL ARZ EDEN SEKTÖR VE ÜRÜNLER

Brezilya'nın uyguladığı yüksek gümrük vergileri ve ithalat üzerinden alınan iç vergiler, ithal edilen pek çok üründe istenen sertifikasyonlar, ithalat yapmak için şirketlerin RADAR ithalat lisansına sahip olması şartı, dil bariyeri ve uzaklık nedeniyle yüksek navlun bedelleri Brezilya'ya ihracatımızın potansiyelinin altında kalmasına neden olan başlıca faktörlerdir.

Öte taraftan, özellikle inşaat malzemeleri, makineler, elektrikli makine ve cihazlar gibi Brezilya'ya ihracat potansiyelimiz bulunan ürünlerde Brezilya'ya sıfır gümrük vergisi ile

ihracat mümkün olabilmektedir. Söz konusu ürün listesi talepler doğrultusunda belirli aralıklarla güncellemekte olup listeye aşağıdaki linkten ulaşılabilmektedir:

<https://www.gov.br/produtividade-e-comercio-exterior/pt-br/assuntos/competitividade-industrial/ex-tarifario/estatisticas/ex-tarifarios-vigentes/>

Otomotiv, makine ve adi metal sanayi; Brezilya'ya olan ihracatımızda potansiyel arz eden başlıca sanayi dallarıdır.

Söz konusu sanayi dallarındaki güncel gümrük verisi oranlarına ise aşağıdaki linkten ulaşılabilmektedir:

<https://www.mercosur.int/politica-comercial/ncm/>

A) Otomotiv Sanayi
-Motorlu Kara Taşıtları (87. Fası)

87. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan Gerçekleştirdiği Toplam İthalat

Fası	Eşya Tanımı	2022- FOB Değeri (US\$)
87	Motorlu taşıtlar, traktörler, bisikletler ve diğer kara taşıtları ile bunların parça ve aksesuarları	16.409.344.722

87. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında En Çok İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler

Sıra	Ülkeler	2022 - FOB Değeri (US\$)
1.	Arjantin	5.030.688.552
2.	ÇHC	1.952.623.937
3.	Almanya	1.321.198.789
4.	Meksika	1.184.643.194
5.	Japonya	1.083.943.385
6.	ABD	1.073.621.858
21.	Türkiye	97.612.658

Motorlu taşıtlar, traktörler, bisikletler ve diğer kara taşıtları ile bunların parça ve aksesuarlarının dahil olduğu 87. fasılda Brezilya'nın 2022 yılında dünyadan toplam ithalatı 16.409.344.722 ABD Doları tutarında gerçekleşmiş olup; anılan fasılda 97.612.658 ABD Doları tutarında ithalat gerçekleştirdiği Türkiye, 21'inci sırada yer almıştır.

Söz konusu fasılda 2022 yılında Brezilya'nın dünyadan ve Türkiye'den en çok ithalatını gerçekleştirdiği ilk 5 ürün alt kırılımları ise aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

87. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 - FOB Değeri (US\$)
870421	Brüt ağırlığı 5 tonu geçmeyenler	2.799.718.680
870840	Vites kutuları ve bunların aksam ve parçaları	2.444.528.124
870829	Diğerleri	1.183.285.690
870322	Silindir hacmi 1000 cm ³ ü geçen fakat 1500 cm ³ ü geçmeyenler	1.037.418.262
870899	Diğerleri	1.025.224.243

87. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Türkiye'den İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 – FOB Değeri (US\$)
870790	Diğerleri	25.570.359
870899	Diğerleri	16.308.970
870829	Diğerleri	15.952.364
870850	Diferansiyelli hareket ettirici akslar (diğer transmisyon unsurları ile birlikte olsun olmasın) ve taşıyıcı akslar; bunların aksam ve parçaları	9.448.880
870830	Frenler ve servo - frenler ve bunların aksam ve parçaları	7.453.714

B) Makina Sanayi
-Makinalar, aksam ve parçaları (84. Fasıll)

84. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan Gerçekleştirdiği Toplam İthalat

Fasıll	Eşya Tanımı	2022 – FOB Değeri (US\$)
84	Nükleer reaktörler, kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler; bunların aksam ve parçaları	33.891.707.952

84. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında En Çok İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler

Sıra	Ülkeler	2022 - FOB Değeri (US\$)
1.	ÇHC	8.869.684.932
2.	ABD	8.253.265.913
3.	Almanya	2.737.567.086
4.	İtalya	1.648.922.014
5.	Fransa	1.334.219.823
19.	Türkiye	278.265.209

Nükleer reaktörler, kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler; bunların aksam ve parçalarının dahil olduğu 84. fasılda Brezilya'nın 2022 yılında dünyadan toplam ithalatı 33.891.707.952 ABD Doları tutarında gerçekleşmiş olup; anılan fasılda 278.265.209 ABD Doları tutarında ithalat gerçekleştirdiği Türkiye, 19'uncu sırada yer almıştır.

Söz konusu fasılda 2022 yılında Brezilya'nın dünyadan ve Türkiye'den en çok ithalatını gerçekleştirdiği ilk 5 ürün alt kırılımları ise aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

84. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 - FOB Değeri (US\$)
841191	Turbojetler veya turbopropellerlere ait olanlar	3.073.537.623
841112	İtici gücü 25 kN.u geçenler	2.427.542.736
847330	84.71 pozisyonundaki makinalara ait aksam, parça ve aksesuar	1.112.944.508
848340	Dişliler ve dişli sistemleri; bilyalı ve makaralı vidalar; dişli kutuları ve diğer hız değiştiriciler	1.071.961.803
843149	Diğerleri	1.020.074.502

84. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Türkiye'den İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 - FOB Değeri (US\$)
841191	Turbojetler veya turbopropellerlere ait olanlar	118.078.535
848310	Transmisyon milleri (kam milleri ve krank milleri dahil) ve kranklar	43.761.684
840999	Diğerleri	16.831.570
840991	Sadece veya esas itibariyle kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar için olanlar	8.856.802
843710	Tohumların, hububatın veya kuru baklagillerin temizlenmesine, tasnif edilmesine veya ayıklanmasına mahsus makina ve cihazlar	5.894.630

C) Adi Metal Sanayi
-Demir Çelik Ürünleri (72. Fası)

72. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan Gerçekleştirdiği Toplam İthalat

Fası	Eşya Tanımı	2022 – FOB Değeri (US\$)
72	Demir ve çelik	4.255.749.217

72. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında En Çok İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler

Sıra	Ülkeler	2022 - FOB Değeri (US\$)
1.	ÇHC	2.053.367.948

2.	Güney Kore	255.954.749
3.	Almanya	201.638.549
4.	Hindistan	177.470.679
5.	Avusturya	169.821.461
6.	Türkiye	156.802.552

Demir ve çelik ürünlerinin dahil olduğu 72. fasılda Brezilya'nın 2022 yılında dünyadan toplam ithalatı 4.255.749.217 ABD Doları tutarında gerçekleşmiş olup; anılan fasılda 156.802.552 ABD Doları tutarında ithalat gerçekleştirdiği Türkiye, dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almıştır.

Söz konusu fasılda 2022 yılında Brezilya'nın dünyadan ve Türkiye'den en çok ithalatını gerçekleştirdiği ilk 5 ürün alt kırılımları ise aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

72. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Dünyadan İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 - FOB Değeri (US\$)
721049	Diğerleri	457.662.505
721061	Aluminyum-çinko alaşımlarıyla kaplanmış olanlar	379.970.884
721070	Boyanmış, verniklenmiş veya plastik maddelerle kaplanmış olanlar	242.887.369
722540	Diğerleri (sadece sıcak haddelenmiş) (rulo halinde olmayanlar)	152.873.729
720916	Kalınlığı 1 mm. yi geçen fakat 3 mm. den az olanlar	133.481.848

72. Fasılda Brezilya'nın 2022 yılında Türkiye'den İthalatını Gerçekleştirdiği ilk 5 Ürün

HS6	Eşya Tanımı	2022 - FOB Değeri (US\$)
721420	Haddeleme işlemi sırasında üzerlerinde çentikler, yivler, oluklar veya diğer şekil bozuklukları bulunanlar veya haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar	81.739.002
721310	Haddeleme işlemi sırasında üzerlerinde çentikler, yivler, oluklar veya diğer şekil bozuklukları bulunanlar	17.155.261
721391	Enine kesiti daire şeklinde olup, çapı 14 mm. den az olanlar	11.695.440
721720	Çinko ile kaplanmış olanlar	7.205.450
721934	Kalınlıkları 0,5 mm. veya daha fazla fakat 1 mm. yi geçmeyenler	5.673.441

10. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

A) İş Kültürü

Brezilyalı firmalar, telefon ya da internet üzerinden ticari ilişkide bulunmaktan kaçınmakta, geleneksel olarak ithalat yaptıkları firmaları değiştirmekte isteksiz davranmakta, iş bağlantılarını yüz yüze gerçekleştirdikleri görüşmeler sonucunda kurmayı tercih etmektedir. Bu nedenle Brezilya pazarına girme arzusunda olan iş insanlarının ülkeyi ziyaret ederek ilk elden Türk ürünlerinin tanıtımını yapmaları faydalı olacaktır. Benzer şekilde Brezilyalı dağıtıcıların ve ithalatçıların da ülkemize gitmelerinin, üretimi yerinde görmelerinin teşvik edilmesi yararlı görülmektedir. Konferanslar, seminerler yoluyla iki ülkenin iş dünyasını bilgilendirerek bir araya getirmek de diğer bir alternatiftir. Brezilya'ya ihracat potansiyelimizin olduğu ürünlerde fuarlara katılımın ve sektörel ticaret heyetlerinin karşılıklı ziyaretlerinin artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Öte yandan, Brezilya nüfusunun çok küçük bir bölümünün İngilizce konuşabildiği tahmin edilmektedir. Bu nedenle firmalarımız uzaktan iletişim kurmakta ve müşteri bulmakta zorlanmaktadır. Firmalarımıza Brezilya'ya gerçekleştirecekleri seyahatlerde ve ticari bağlantı kurarken Portekizce bilen tercüman kullanmaları önerilmektedir.

Diğer taraftan, Brezilyalı firma, kurum ve kuruluşlarla iş yapılırken, randevu taleplerinin önemli bir süre öncesinden iletilmesi gerekmektedir. Ticari etkinlik, B2B toplantı ya da fabrika ziyareti gibi davetlerin son anda gerçekleştirilmesi, hem firmaların programı önceden belli olduğu için, hem de ciddiyetsiz bir intiba yaratıldığı için kabul edilmemektedir. Aynı şekilde, tatil günlerinin öncesi ve sonrasında, ayrıca Cuma günleri öğleden sonra talep edilen randevulara sıcak bakılmamaktadır.

Brezilyalı alıcı, ürüne ilişkin teknik detaylar, fiyat listesi, gümrük kodları, vergiler, depolama masrafları, liman ücretleri gibi nihai kararını etkileyecek bütün hususları açıklayan bilgiler verilmesini tercih etmektedir. Aynı zamanda mümkün olması halinde ürünün numunelerini ya da kendisini fiziksel olarak da görmek istemekte, bu nedenle firmalarımızın fuarlara katılmasının ya da Brezilya'da stok tutmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde satış sonrası hizmetlerin kolayca sağlanması da Brezilyalı firmalar tarafından önemsenmektedir.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler pro-forma faturayı yeterli görmektedirler. Brezilya'da iş yapmak isteyen ihracatçılarımızın sözleşme yapmaları tavsiye edilir. Sözleşme yapılması durumunda sözleşmenin iki dilde hazırlanması, anlaşmazlık durumunda hangi mahkemenin yetkili olacağının mutlaka belirtilmesi ve noter huzurunda kaydedilmesi gerekir.

B) Para Kullanımı

Ülkenin para birimi "Real" (R\$)'dir. Pek çok otel ve mağazada döviz ve uluslararası kredi kartları kabul edilmektedir. Günlük döviz kuru gazetelerde, otellerde, bankalarda ve seyahat acentalarında mevcuttur. Nakit ve seyahat çekleri bu yerlerde kolayca bozdurulabilir. Birçok otel ve mağaza döviz ve uluslararası kredi kartlarını kabul eder.

Brezilya'ya giren ve Brezilya'dan çıkan her türlü paranın Merkez Bankası üzerinden kaydının yapılması gerekmektedir. Brezilya'ya yapılacak yatırımlar da Merkez Bankası tarafından kayıt altına alınmaktadır. 2004 yılından bu yana bu kayıt işlemi internet üzerinden yapılabilmektedir.

Ülkede yapılan faaliyetler sonucu elde edilen karların Brezilya dışına transfer edilmesi durumunda yine Merkez Bankası tarafından kayıt altına alınmaktadır. Firma faaliyetlerine son verip Brezilya dışına çıkması halinde, getirmiş olduğu sermayenin üzerindeki miktar için %25 oranında stopaj ödemek durumundadır.

Döviz kontrolü ve yabancı yatırımlarla ilgili politikalar Maliye Bakanının başkanlığındaki bir konsey tarafından belirlenmektedir. Yabancı sermayeye genelde yerli sermaye ile aynı haklar tanınmakta olup, bazı sektörler için de kısıtlamalar söz konusudur. Her tür yabancı sermaye ülke dışına yapılacak ödemeler için Merkez Bankası'na kaydedilmek zorundadır. Sermaye artırımlarının da bir ay içinde Merkez Bankası'na bildirilmesi zorunludur. Döviz kredisinin ülkeye getirilebilmesi için Merkez Bankası'ndan ön izin alınması zorunludur.

Dövizli işlemlere genel olarak sıkı kontrol uygulanmaktadır. Dövizli işlemler sadece dövizle işlem yapmaya yetkili kuruluşlarca yapılabilir. Merkez Bankası bu işlemleri oldukça sıkı bir şekilde kontrol etmektedir. Yerli veya yabancı yatırımcıların döviz hesabı açtırmalarına izin verilmez. Buna karşılık, yerleşik olmayan kişiler veya kurumlar dövizle işlem yapma yetkisine sahip bankalarda yerel para birimiyle hesap açabilirler. Merkez Bankası'nda kayıtlı olan sermaye miktarı kadar sermaye vergi ödemediği ülke dışına çıkarılabilir. Bu miktarın üzerinde paranın ülke dışına çıkarılabilmesi için %25 oranında stopaj vergisi uygulanması ve Merkez Bankası'ndan ön izin alınması gereklidir. Yabancı sermayenin kayıtlı olması ve dağıtılmamış karın bulunması durumunda karın ülke dışına çıkarılmasında hiçbir kısıtlama ve limit yoktur. Ülke dışına çıkarılan kara %15 veya daha düşük olan anlaşma oranlarında vergi uygulanmaktadır. Teknoloji transferi, patent ve marka ile ilgili ödemelerde Merkez Bankası'ndan ön izin alınması mecburidir. İthalat lisansı bulunması şartıyla ithalat bedellerinin ödenmesinde hiçbir sorun bulunmamaktadır.

C) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

01.01.2023 – New Year's Day
(National holiday)

25.01.2023 – Sao Paulo City's 469th anniversary
(Municipal holiday)

20.02.2023 – 22.02.2023 – Carnaval
(National holiday)

07.04.2023 – Paixão de Cristo - Good Friday
(National holiday)

21.04.2023 – Tiradentes
(National holiday)

01.05.2023 – Labor Day
(National holiday)

08.06.2023 – Corpus Christi
(National holiday)

09.07.2023 – Revolução Constitucionalista de Sao Paulo
(State holiday)

07.09.2023 – Brazilian Independence Day
(National holiday)

12.10.2023 – Dia de Nossa Sra. Aparecida - Our Lady of Aparecida Day
(National holiday)

02.11.2023 – Dia de Finados - All Souls Day
(National holiday)

15.11.2023 – Proclamação da República – Proclamation of the Republic Day
(National holiday)

20.11.2023 – Dia da Consciência Negra – Black Awareness Day
(Municipal holiday)

25.12.2023 – Natal – Christmas Day
(National holiday)

Brezilya kanunlarına göre işçiler için günlük maksimum çalışma süresi 8 saattir ve perakende sektörünün de dahil olduğu tüm işletmeler için haftalık 44 saattir. Perakende mağazalarının açılış saati ise yerel kanunlarca düzenlenmektedir ve işletme türüne göre değişmektedir. Daha küçük şehirlerde ve kırsal alanlarda ise daha standart mesai saatleri (09.00-18.00 veya 19.00 arası) uygulanmaktadır. Süpermarketler ve hipermarketler çoğunlukla ise 21.00 veya 22.00'ye kadar açıktır. Alışveriş merkezleri Pazartesi-Cumartesi günleri 10.00-22.00 saatleri arası, Pazar günleri ise 12.00-20.00 saatleri arası açıktır. Ana cadde üzerindeki mağazalar ise 09.00-18.00 ya da 10.00-19.00 veya 20.00 saatleri arası açık kalmaktadır.

Devlet daireleri ve özel şirketler normal olarak Pazartesi'den Cuma'ya 08.30-17.30 (veya daha geç) saatleri arasında çalışır. Bir saatlik yemek molası vardır. Kuzey ve kuzeydoğu bölgelerinde işe başlama saati 08.00'dir. Ülkenin çoğu bölümlerinde bölgesel değişikliklerle bankalar, hafta içi 10.00'dan 16.00'ya kadar açıktır.

11. ŞİRKET KURULUMU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Limited Şirket (LTDA)
Halka Açık Limited Şirket (SA)
Mikro Girişimci (ME)
Küçük İşletmeler (EPP)
Bireysel Mikro Girişimci (MEI)
Bireysel Girişimci
Bireysel Limited Şirket (EIRELI)
Kâr Amacı Gütmeyen Şirket
Sınırlı Ortaklık
Basit Sınırlı Ortaklık

B) Şirket Kurma Prosedürü

1. Şirket türüne karar verilmesi

Brezilya'da yeni bir şirket Limited Şirket (Limitada, LTDA) ya da Anonim Şirket (S.A.) olarak kurulabilmektedir.

- Limited şirket kurulabilmesi için iki ortak gerekmektedir. Ortaklar gerçek ya da tüzel kişi olabilmekte; Brezilya'da yerleşik olmayan ortakların Brezilya'da yerleşik biri tarafından temsil edilmeleri gerekmektedir. Anonim şirket bir Yönetim Kurulu tarafından idare edilmekte, yönetim kurulunda en az 3 kişi bulunması gerekmektedir. Brezilya'da mukim olmayan idarecilerin Brezilya'da yerleşik avukatlar ile temsil edilmeleri gerekmektedir.
- Limited ve Anonim Şirketin asgari sermaye şartı bulunmamaktadır.

- Limited şirketin yıllık mali tablolarını yayınlama zorunluluğu bulunmamaktadır. Anonim şirketin yıllık olarak mali denetimden geçmesi ve mali tablolarını yayınlaması gerekmektedir.
- Kurulumu daha kolay olduğu ve ortakların sorumluluğu sermaye payı ile sınırlı olduğu için limited şirket, en çok tercih edilen şirket biçimidir.
- Şirketin yabancı pay sahipleri ve yasal temsilcilerinin Brezilya Merkez Bankası veri tabanına (Cadastro de Empresas - CADEMP) kaydedilmesi gerekmektedir. Bu kayıt daha sonra şirketin, Elektronik Döviz Kayıt Sistemi (Registro Declaratório Eletrônico - RDE), Finansal İşlemler Kaydı (Registro de Operações Financeiras - ROF), Yabancı Sermaye Kaydı (Investimento Externo Direto - IED) sistemlerine kayıt olabildiğini sağlamaktadır.

2. Şirket yasal faaliyet alanına ve ismine karar verilmesi ve şirket yerinin seçilmesi

Şirketin ismi Portekizce olmak zorunda olup, isimde faaliyet alanının belirtilmesi gerekmektedir. Şirket isminin kullanıma uygun olup olmadığı eyalet belediyelerinden teyit edilebilmektedir (örneğin São Paulo için www.jucesponline.sp.gov.br adresinden, Rio de Janeiro için <https://www.jucerja.rj.gov.br/Servicos/regin/ReginServicos#> şirket isminin uygunluğu sorgulanabilmektedir). Şirket, yalnızca isminde belirtilen faaliyet alanında çalışabilir, zira şirketin tabi olacağı vergi ve iş kanunları, şirketin faaliyet alanına göre değişmektedir. Daha sonra şirket için önerilen yerin uygunluğu için yine eyalet belediyesinde sorgulama yapılması gerekmektedir (São Paulo <http://empreendafacil.prefeitura.sp.gov.br/>); Rio de Janeiro için <https://carioca.rio/>)

3. Federal Gelir İdaresi ve Eyalet Ticaret Sicil Odası'na şirketin kaydedilmesi

Şirketin isim ve faaliyet yerinin belirlenmesinden sonra şirket iç tüzüklerinin hazırlanması ve şirket kayıt işleminde sunulabilmesi için Portekizce'ye çevrilmesi gerekmektedir.

Şirketin Federal Gelir İdaresi'ne kaydı, <https://www.gov.br/empresas-e-negocios/pt-br/redesim> internet sitesi üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmektedir. Söz konusu kayıt işleminin tamamlanması ile şirket Tüzel Kişilik Vergi Numarası (Cadastro Nacional de Pessoas Jurídicas - CNPJ) almaktadır.

Daha sonra şirketin Eyalet Ticaret Sicil Odası'na kayıt olması ve Şirket Kayıt Numarası (Número de Identificação do Registro de Empresas – NIRE) alması gerekmektedir. Ardından şirketin Eyalet Vergi Sistemi (Imposto sobre Circulação de Mercadorias e Serviços - ICMS) ve Sosyal Güvenlik Sistemi'ne (Instituto Nacional do Seguro Social - INSS) kaydedilmesi gerekmektedir. Söz konusu işlemler yaklaşık 10 gün sürmekte olup yaklaşık 75 ABD Doları kayıt masrafı bulunmaktadır.

Söz konusu kayıtların tamamlanmasının ardından şirketin Belediye Vergi Sistemi'ne kayıt olması ve Belediye Lisansı alması gerekmektedir.

4. Şirketin Belediye Vergi Sistemi'ne kaydedilmesi

Şirketin Belediye Vergi Sistemi'ne (Cadastro de Contribuintes Mobiliários - CCM) kaydı internet üzerinden gerçekleştirilebilmektedir (<https://www.prefeitura.sp.gov.br/cidade/secretarias/fazenda/servicos/ccm/>). Söz konusu kayıt 1 günde tamamlanabilmektedir.

5. E-Fatura sisteminin kullanılabilmesi için “e-token” alınması

Şirketin e-fatura sistemini kullanabilmesi için “e-token” denilen dijital sertifikayı alması gerekmektedir. Konuya ilişkin bilgi <http://www.sped.fazenda.mg.gov.br/spedmg/nfce/Perguntas->

Frequentes/respostas_i/index.html/ adresinde bulunmaktadır. Bu işlem yaklaşık 2 gün sürmekte olup, 120-150 ABD Doları arasında maliyeti bulunmaktadır.

6. İşletme lisansının alınması

İşletme sahiplerinin belediyeden işletme lisansı (Auto de Licença de Funcionamento) başvurusunda bulunması gerekmektedir. Söz konusu lisans, firmanın ticari ve sınai faaliyette bulunmasına ya da hizmet sektöründe faaliyet göstermesine olanak vermektedir.

Söz konusu lisansın bölge belediyelerinden alınması gerekmekte olup, belirli sektörlerdeki firmaların, firma büyüklüğü ve yeri konularındaki şartlara uyması kaydıyla söz konusu kaydı internet üzerinden yapabilmesine izin verilmektedir (RLE - Sistema de Registro e Licenciamento de Empresas, <http://empreendafacil.prefeitura.sp.gov.br/>). Lisans alma işlemi birkaç gün içerisinde tamamlanabilmektedir.

7. Belediye Denetim Ücreti'nin ödenmesi

São Paulo eyaletinde faaliyet gösteren şirketin belediyeye kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından yıllık olarak Belediye Denetim Ücreti (Taxa de Fiscalização de Estabelecimentos - TFE) ödemesi gerekmektedir. Yaklaşık 120 ABD Doları tutarındaki söz konusu yıllık ücret, şirket faaliyetleri ve çalışan sayısına göre değişmektedir.

8. Çalışanların Sosyal Entegrasyon Programı'na kaydı

Şirketin çalışanlarını Sosyal Entegrasyon Programı'na (Programa de Integração Social - PIS/PASEP) kayıt ettirmesi gerekmektedir. Söz konusu program çalışanların sosyal sigorta sistemine dahil edilmesini ve gerektiği takdirde İşsizlik Garanti Fonu'ndan (Fundo de Garantia do Tempo de Serviço - FGTS) yararlanabilmelerini sağlamaktadır. 1 günde tamamlanabilen söz konusu işlem <https://www.caixa.gov.br/servicos/nis/Paginas/default.aspx/> internet adresinden gerçekleştirilmektedir.

9. Brezilya Çalışma ve İstihdam Bakanlığı'na bildirimde bulunulması

Brezilya kanunlarına göre çalışanların işe alınma ya da işten çıkarılmalarına ilişkin bildirimlerin son teslim tarihi, bilgilerin referans ayını takip eden ayın 7'sine kadardır.

10. İşveren ve işçi sendikasına kayıt yapılması

İşveren ve işçi sendikalarına üyelik ile ilgili işlemler sendikalar arasında farklılık göstermekte olup, sendikalara yapılacak katkı ödemeleri tercihe bağlıdır.

C) Bankacılık Mevzuatı

Brezilya bankacılık sistemi, Ulusal Para Konseyi, Brezilya Merkez Bankası, Banco do Brasil S. A, Ulusal Ekonomik Kalkınma Bankası ve diğer kamu ve özel finans kurumlarından oluşmaktadır.

Brezilya Merkez Bankası münhasıran kamu ve özel finans kurumları ile çalışmakta, yasalarca açıkça izin verilen durumlar dışında kamu veya özel hukuk kapsamındaki diğer kişilerle bankacılık işlemleri yapmamaktadır. Finansal kuruluşlar ülkede yalnızca Brezilya Merkez Bankası'ndan önceden izin almak koşuluyla çalışabilir, yabancı finans kuruluşları ise resmi kararname ile görevlendirilmektedir.

Gerçek veya tüzel herhangi bir kişi, ülkede ikamet eden yabancılar da dahil olmak üzere banka hesabı açabilir. Banka hesabı açabilmek için gerçek kişilerden istenilen belgeler: CPF

(Brezilya vergi numarası), RG veya RNE (Brezilya kimlik belgesi) veya CNH (Brezilya Ehliyet belgesi), ikamet adresini gösteren bir faturadır (elektrik, su vb gibi).
Tüzel kişilerden istenen belgeler: CNPJ (Şirket vergi numarası), şirket kuruluş sözleşmesi ve ticaret kurulu tescil belgesi, hesabı işletmekten sorumlu olanları yetkilendiren belgelerdir.

Yurtdışı döviz transferleri, doğrudan dövizle işlem tesis etmeye yetkili banka ağı aracılığıyla yapılabilir. Brezilya'da ikamet eden veya şubesi/merkezi olan bireyler ve şirketler, bu hesabı kullanarak yurtdışında yükümlülüklerini ödeyebilir. Ancak, yürürlükteki yönetmelikte belirtilen miktar ve şartlara tabi olarak, yurtdışında tutulan varlıkların Brezilya Merkez Bankası'na bildirilmesi gerekmektedir. Bankalarda döviz hesabı açmak mümkün olmamakla birlikte Brezilya'da geçici bir yabancı veya yurtdışında ikamet eden Brezilya vatandaşları döviz hesabı açabilmektedir.

D) Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Brezilya'da iş yasaları işçiyi koruyacak şekilde Konsolide İş Kanunu ve Brezilya Anayasası çerçevesinde düzenlenmiştir.

Ülkede haftalık standart çalışma saati 44'tür (5 gün 8 saat, 1 gün 4 saat çalışma). Ülkede asgari ücret aylık 1.302 Real'dir (250 ABD Doları). Her çalışanın 30 gün yıllık izni bulunmakta olup, çalışanlar maaşlarının 1/3'ünü izin kullanacakları dönemde ikramiye olarak almaktadır. Ayrıca her çalışanın bir maaş tutarında Noel ikramiyesi hakkı bulunmaktadır.

İşveren tarafından çalışanın maaşının %8'i oranında Hizmet Süresi Garanti Fonu (Fundo de Garantia por Tempo de Serviço – FGTS) ödenmektedir. Çalışanın işten çıkarılması durumunda işverenin FGTS fonunda biriken miktarın %40'ı oranında ceza ödemesi gerekmektedir.

Ayrıca %20 oranında sosyal sigorta fonu işveren payı (Instituto Nacional do Seguro Social - INSS), %8-11 oranları arasında sosyal sigorta fonu çalışan payı ve işveren tarafından %7,5-27,5 arasında stopaj vergisi ödenmektedir.

12. ÖNEMLİ ADRESLER VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

A) Sanayi ve Ticaret Odaları

CNI- Confederação Nacional da Industria (Brezilya Ulusal Sanayi Konfederasyonu)

Websitesi: <https://www.portaldaindustria.com.br/>

Adres: Rua Surubim, 504 - Brooklin Novo

São Paulo - SP - CEP 04571-050

Telefon: +55 11 3040-3860

FIESP- Federação das Indústrias do Estado de São Paulo (São Paulo Eyaleti Endüstrileri Federasyonu)

Websitesi: <https://www.fiesp.com.br/>

Adres: Av. Paulista, 1313, São Paulo/SP, CEP 01311-923

Telefon: +55 11 3549-4499

E-posta: relacionamento@fiesp.com

ACSP- Associação Comercial de São Paulo (São Paulo Ticaret Odası)

Websitesi: <https://acsp.com.br/>

Adres: Rua Boa vista, 51 – Centro-01014-000 - São Paulo-SP

Telefon: +55 11 3180-3737
E-posta: rcury@acsp.com.br

FECOMERCIO SP- Federação do Comércio de Bens, Serviços e Turismo do Estado de São Paulo (São Paulo Eyaleti Mal, Hizmet ve Turizm Ticareti Federasyonu)
Websitesi: <https://www.fecomercio.com.br/>
Adres: Rua Doutor Plínio Barreto, 285, Bela Vista, São Paulo – SP- CEP: 01313-020
Telefon: +55 11 3254-1700
E-posta: jcsilberfeld@fecomercio.com.br

B) İthalat ve İhracat ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Negocios Prefeitura de Sao Paulo (Sao Paulo Belediyesi Yatırım Ofisi)
Websitesi: <https://www.negocios.prefeitura.sp.gov.br/>
Telefon: +55 11 4862-1730
E-posta: faleconosco@spnegocios.com

INVESTE SP (Sao Paulo Yatırım Ajansı)
Websitesi: <https://www.investe.sp.gov.br/>
Adres: Av. Escola Politécnica, 82 - Jaguaré - CEP: 05350-000 - São Paulo - SP
Telefon: +55 11 3100-0300
E-posta: investsp@investsp.org.br

APEX- Agência Brasileira de Promoção de Exportações e Investimentos (Brezilya İhracat ve Yatırımların Teşviki Ajansı)
Websitesi: <https://apexbrasil.com.br/>
Adres: SAUN, Quadra 5, Lote C, Torre B, 12º a 18º andar Centro Empresarial CNC
Asa Norte, Brasília - DF, 70040-250
Telefone: +55 61 2027-0202

CECIEX- Conselho Brasileiro das Empresas Comerciais Importadoras e Exportadoras (Brezilya Ticari İthalatçılar ve İhracatçılar Konseyi)
Websitesi: <http://www.cecix.com.br/>
Adres: Rua Boa Vista, 51 - 1ª andar- Centro - São Paulo – SP - CEP: 01014-911
Telefon: +55 11 3180-3170 / 3085 / 3182
Email: cecix@cecix.com.br

C) Büyükelçilik, Başkonsolosluk ve Müşavirlik İletişim Bilgileri

T.C. Brezilya Büyükelçiliği
Websitesi: <http://brasil.emb.mfa.gov.tr/>
Adres: SES, Av. das Nações, Q.805, Lote 23, 70.452-900, Asa Sul, Brasília, DF, Brasil
Telefon: +55 61 3242-1850 / +55 61 3244-4840
E-posta: embassy.brasilia@mfa.gov.tr

T.C. Sao Paulo Başkonsolosluğu
Websitesi: <http://saopaulo.bk.mfa.gov.tr/Mission>
Adres: Av. Chedid Jafet, 222, Bloco A, Conj. 42 Vila Olímpia - São Paulo,
CEP: 04551-065 SP Brasil
Telefon: +55 11 3065-0300
E-posta: consulate.saopaulo@mfa.gov.tr